

Perspectievennota 2017

Behandeling in
gemeenteraad
11 juli 2017

Voorwoord

1. Maatschappelijke opgaven en ambities per hoofdstuk
2. Accommodatiebeleid
3. Centrumontwikkeling Zuidlaren
4. Evaluatie sociaal domein
5. Bedrijfsvoering
6. Totaaloverzicht ontwikkeling begrotingsresultaat
7. Financiële uitgangspunten
8. Ontwikkeling begrotingsresultaat
9. Overige onderwerpen
10. Incidenteel nieuw beleid 2018
11. Actualisatie investeringsplanning
12. Ontwikkeling reservepositie 2018 – 2021

Bijzondere perspectievennota

Voor u ligt de perspectievennota 2017. De perspectievennota is een belangrijk onderdeel van de planning & control-cyclus. Hierin worden de kaders vastgesteld voor de begroting 2018, zowel in inhoudelijke als financiële zin. Er wordt ook een doorkijk gegeven naar de jaren 2019 tot en met 2021.

Dit jaar is de perspectievennota een bijzondere. Het huidige college en raad stellen deze perspectievennota en de begroting 2018 vast. De uitvoering van het jaar 2018 is echter in handen van een nieuw college dat na de verkiezingen van maart 2018 aan haar taak zal beginnen en uitvoering zal geven aan de begroting 2018. Wij vinden dat wij niet 'over ons graf' heen moeten regeren en hebben daarom besloten deze perspectievennota beleidsarm te maken. Hierdoor heeft een volgend college maximaal de ruimte om haar eigen beleid uit te gaan voeren in de nieuwe collegeperiode.

Wij vinden het belangrijk om uw raad en de raad die na de verkiezingen aan het roer staat, van informatie te voorzien die kan ondersteunen bij de formatie en het collegeprogramma dat dan wordt opgesteld. Daarom gaan wij de komende periode niet alleen de begroting 2018 opstellen, zoals u van ons gewend bent, maar zullen wij ook een zogenaamd 'overdrachtsdossier' opstellen. Middels het 'overdrachtsdossier' gaan we inzicht geven in de wettelijke en niet-wettelijke taken van onze gemeente, de bijbehorende budgetten en welke mogelijkheden er bestaan voor beïnvloeding van beleid op korte en middellange termijn. Ook de bedrijfsvoering zal nadrukkelijk in de begroting/het overdrachtsdossier aan bod komen.

Gunstige berichten uit Den Haag bieden ruimte

De afgelopen jaren hebben we hard gewerkt om de begroting op orde te krijgen, waardoor er blijvend geïnvesteerd kan worden zonder in de rode cijfers te komen. Onderwerpen als het accommodatiebeleid, de investeringsplanning en het beheer en onderhoud van de openbare ruimte hebben we inmiddels goed geregeld. Wij hebben gezien dat we nog niet alle onderwerpen op eenzelfde manier financieel duurzaam hebben opgenomen in de begroting. Het uitwerken van deze thema's kost tijd, waardoor dat niet op één moment kon worden gerealiseerd. Daarnaast is de ontwikkeling van de middelen die wij vanuit Den Haag ontvangen van essentieel belang om te bekijken in hoeverre de begroting ruimte biedt thema's duurzaam houdbaar op te nemen in de begroting. In de begroting 2017 hebben wij reeds een positieve bijstelling van de algemene uitkering kunnen opnemen en ook de meircirculaire die op 1 juni jl. is verschenen bracht positief nieuws.

Dit betekent heel concreet dat wij een aantal ontbrekende maar wel noodzakelijk onderwerpen in deze perspectievennota al hebben kunnen meenemen en dat een aantal onderwerpen nog door ons uitgewerkt kan worden in de periode naar de begroting 2018. Dit betreft onder meer de effecten van het accommodatiebeleid Zuidlaren, de centrumontwikkeling van Zuidlaren, beheer en exploitatie van onze MFA's en sportaccommodaties en het bestrijden van gewassen die ziekten en plagen kunnen veroorzaken. Een aantal thema's is op dit moment onderwerp van studie (bijvoorbeeld de visie op centrum Zuidlaren), waarbij de financiële consequenties op p.m. zijn gezet. Bij de begroting in het najaar verwachten wij een compleet overzicht te hebben.

Het begrotingsresultaat laat nu dus nog een overschot zien, omdat de p.m.-posten **nog niet** zijn meegerekend, terwijl zij wel een aanzienlijk effect op de begroting zullen hebben. Met de kennis van nu gaan wij ervan uit dat de begroting 2018 materieel sluitend zal zijn, maar nog fragiel.

Ontwikkeling reservepositie

De afgelopen jaren zijn door resultaatbestemming bij de voorjaarsbrieven, najaarsbrieven en jaarrekeningen belangrijke toevoegingen aan de Algemene Reserve Grote Investeringen (Argi) gedaan. Hierdoor is het weerstandsvermogen meer dan goed te noemen op dit moment. Dat geeft ons incidenteel ook ruimte.

Ook voor de Argi geldt dat in de komende jaren onttrekkingen noodzakelijk zijn om uitvoering te geven aan bijvoorbeeld het accommodatiebeleid, de investeringsbijdrage in Groningen Airport Eelde en de Omgevingsvisie/Omgevingswet. De Argi is daarmee echt noodzakelijk om vastgestelde (en eventueel nog vast te stellen) thema's te kunnen uitvoeren.

Kortom, de komende periode staat in het teken van het uitvoeren van reeds ingezet beleid en het netjes overdragen van 'onze' gemeente aan een volgende raad en een volgend college.

Vriendelijke groet,

College van burgemeester en wethouders

1. Maatschappelijke opgaven en ambities per hoofdstuk 2018

Onze opgave voor 2018

Met de perspectievennota richten wij ons vooral op de maatschappelijke opgaven en ambities per hoofdstuk. De concretisering van de onze ambities krijgt een plek in de begroting 2018, die wij gaan opstellen als de raad de maatschappelijke opgaven en ambities heeft vastgesteld.

In het manifest hebben wij op hoofdlijnen aangegeven welke ambities en doelen wij hebben. Daar ligt vanzelfsprekend een relatie met de opgaven. Het manifest is opgebouwd in 10 clusters. Als gevolg van de wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) heeft de raad besloten met ingang van 2017 de begrotingsindeling te wijzigen en de indeling van het BBV te volgen. Deze perspectievennota is, evenals de begroting 2017, ingericht volgens de nieuwe begrotingsindeling.

De werkzaamheden en doelen binnen de hoofdstukken zijn gebaseerd op vastgesteld en bestaand beleid. Wij vinden wel dat ontwikkelingen en vraagstukken soms om een andere aanpak vragen. Per hoofdstuk zullen we daarom aangeven op welke gebieden we willen intensiveren en op welke gebieden we willen stoppen of luwen ten opzichte van het bestaande beleid.

In deze perspectievennota geven wij per hoofdstuk aan :

Een korte beschrijving van het hoofdstuk, wat de maatschappelijke opgaven zijn en welke ambitie wij hebben.

Voorstel

De ambities die gesteld worden per hoofdstuk als kader vaststellen voor de op te stellen begroting 2018.

Hoofdstuk 0: Bestuur en ondersteuning

Wegwijs in een dynamische omgeving en duurzaam en degelijk financieel beleid

Wat willen we bereiken

Inleiding en maatschappelijke opgaven

De dynamiek in de samenleving neemt toe en is steeds minder voorspelbaar. Economische, maatschappelijke, technologische en politieke ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op. Daarom voelen we de noodzaak om te anticiperen.

In 2016 hebben we onze koers naar een toekomstbestendig bestuur, beleid en ambtelijke organisatie vastgelegd in onze organisatievisie 'Koers'. De belangrijkste punten uit die visie zijn:

- Besturen op basis van vertrouwen
- Samen met inwoners beleid maken en uitvoeren
- Digitaal waar het kan, aan tafel waar het moet
- Dichtbij de inwoner.

Dit zijn de drijfveren voor onze organisatie en ons bestuur.

Een belangrijk middel om toekomstbestendig te zijn, is een begroting die in meerjarig perspectief materieel sluitend is. Helder en transparant financieel beleid is daarbij een voorwaarde. Daarnaast komt er geen nieuw beleid zonder financiële dekking. De structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten. Ook moet het weerstandvermogen voldoende zijn om risico's adequaat af te kunnen dekken.

Ambities

De Tynaarlose maat: dichtbij de inwoners

Onze dienstverlening is 21ste-eeuws. Onze inwoners kunnen steeds meer van onze producten en diensten digitaal aanvragen. We vinden het daarbij belangrijk om aan te sluiten bij wat onze inwoners verwachten en om een menselijke maat te hanteren: digitaal waar het kan en in gesprek waar dat nodig of gewenst is. We geloven niet in standaardoplossingen, maar in oplossingen op maat. De Tynaarlose maat, denkend vanuit het perspectief van onze inwoners en dichtbij onze inwoners. Wij willen dat zij onze brede dienstverlening (en dat is veel meer dan alleen het loket) blijven waarderen.

Transparant, voorspelbaar en betrouwbaar

We willen als gemeente betrouwbaar en voorspelbaar zijn. Dat vraagt om een toegankelijk, dienstbaar, verbindend en controleerbaar bestuur. We zijn een gemeente die doet wat ze zegt, en zegt wat ze doet. Het is duidelijk welke taken wij uitvoeren en op welke manier wij dat doen. Daarom werken we zowel in- als extern aan heldere structuren en is het duidelijk hoe we in verschillende situaties handelen en onze inwoners benaderen. Het zaakstelsel dat we momenteel invoeren, is daarbij een belangrijk hulpmiddel.

Meepraten en zélf doen, of: van expert naar netwerker

Het verwachtingspatroon van onze inwoners verandert. En daarmee ook onze rol. Die verschuift steeds meer naar een ondersteunende overheid die aansluit bij initiatieven en ontwikkelingen van buiten. Onze organisatie moet zich aanpassen aan die nieuwe rol. Op veel terreinen moeten we onze rol als expert afstoten. Daarvoor in de plaats moeten we onze netwerkfunctie uitbreiden: ontwikkelingen en initiatieven ophalen uit de samenleving en samen met inwoners, instellingen en ondernemers uitvoeren. Daarbij zorgen de initiatiefnemers zelf voor voldoende draagvlak in de samenleving. Onze netwerkfunctie moeten we vertalen naar de structuur van onze organisatie, maar het is met name een kwestie van houding en gedrag. We realiseren ons dat we daarbij een lerende organisatie en lerende bestuurders zijn. We zijn overigens geen juke-boxbestuur: 'U vraagt en wij draaien'. Dat wil zeggen: we beoordelen ontwikkelingen en initiatieven kritisch op nut en maatschappelijk belang, voordat we er gemeenschapsgeld in steken.

Natuurlijk blijven we ook zelf beleid en plannen ontwikkelen. Daarbij bieden we, waar mogelijk, tijdig en voldoende ruimte aan belanghebbenden en belangstellenden om mee te praten over ontwikkelingen in eigen buurt en dorp. Daarbij hanteren we duidelijke spelregels en is aan de vooravond van ieder proces duidelijk wat het doel en de speelruimte is.

Maatschappelijk vastgoed

We benutten ons maatschappelijk vastgoed optimaal. Voorzieningen die bijdragen aan de leefbaarheid en saamhorigheid, vinden we belangrijk. Betaalbaarheid, rechtmatigheid, duurzaamheid, investeren en exploiteren zijn daarbij erg belangrijk. Investeren in vastgoed is voor ons geen doel op zich. Het zijn de activiteiten en initiatieven die we willen ondersteunen. We voeren onderzoek uit naar een mogelijke disbalans tussen het gebruik van maatschappelijk vastgoed in de praktijk en het bestaande relevante beleid en regelgeving. Tevens wordt het effect hiervan op de gemeentelijke begroting gecheckt. Doel van het onderzoek is om te komen tot een juiste beantwoording van huisvestingsverzoeken van maatschappelijke organisaties in de gemeente, die in lijn is met beleid en begroting.

Een gemeente die in staat is om in te spelen op veranderingen

De bedrijfsvoering is helder, lenig en slagvaardig. We hebben de basis op orde en kunnen flexibel inspelen op veranderingen, omdat we werken met een kernbezetting met daaromheen een flexibele schil. Waar we behoefte hebben aan specialistische kennis, en deze niet in huis hebben of hoeven te hebben, huren we die in vanuit de markt, tenzij die werkzaamheden een structureel karakter hebben. Samenwerkingsverbanden met andere partijen gaan we alleen aan als er duidelijk een meerwaarde (betere kwaliteit, betere continuïteit, minder kwetsbaarheid of lagere kosten) is aangetoond. In een apart hoofdstuk wordt het ambitieniveau rondom de bedrijfsvoering nader geformuleerd.

P&C-cyclus begrijpelijk en digitaal

Na de grote wijzigingen die we hebben doorgevoerd om de wijzigingen van het BBV in de begroting te verwerken, gaan we ons in richten op het digitaliseren van de planning & control-cyclus. Deze digitalisering past binnen de kaders van Koers.

Hoofdstuk 1: Veiligheid

Veiligheid maak je samen

Wat willen we bereiken

Inleiding en maatschappelijke opgaven

De gemeente handhaaft wetten en regels op het gebied van openbare orde en veiligheid. En dat beschouwen we als één van onze kerntaken. Maar veiligheid creëer je gezamenlijk. We werken samen aan een veilig en prettig leefklimaat. Een integrale aanpak. Dat doen we intern; vanuit onderwijs, welzijn, sport en verkeer. En ook extern; met de politie, Veiligheidsregio Drenthe, openbaar ministerie, onze buitengewone opsporingsambtenaren (boa's), sociale teams en inwoners. Onze aanpak richt zich hierbij op preventie, repressie en nazorg. We proberen problemen zoveel mogelijk aan de voorkant op te lossen. Bijvoorbeeld door probleemgedrag bij jongeren vroegtijdig te signaleren. Dit heeft een sterke relatie met de Jeugdzorg. Waar normen worden overtreden treden we stevig en snel op. De jongeren die daadwerkelijk overlast veroorzaken -en hun ouders- stellen we verantwoordelijk wanneer er sprake is van schade.

We borgen de veiligheid zo efficiënt mogelijk en anticiperen op ontwikkelingen. Want Tynaarlo mag dan een relatief veilige gemeente zijn, we hebben ook te maken met landelijke ontwikkelingen op het gebied van veiligheid en criminaliteit.

Ambities

De misdaad is georganiseerd, nu de overheid nog...

Het is algemeen bekend dat de misdaad in Nederland zich organiseert. En hoewel de omvang daarvan in Tynaarlo wezenlijk anders is dan in het westen of zuiden van het land, de onderwereld mag hier niet boven komen. Bij de aanpak hiervan willen we het waterbed-effect voorkomen. Dus niet op één of twee plekken druk uitoefenen, waardoor het water via andere kanalen gelijk weer zijn weg vindt. Wij zetten in op een integrale aanpak, zoals hierboven reeds beschreven, waarin de hele veiligheidsketen actief is. Hierbij gaan we de instrumenten die wij als gemeente in kunnen zetten intensiever gebruiken. Denk hierbij aan het Damocles-beleid. Ook wordt er voor vastgoed transacties een bibob-beleidslijn opgesteld. Komend jaar gaat daarnaast de wet aanpak woonoverlast in werking, de APV wordt hierop aangepast. Dit kan in de toekomst een belangrijk hulpmiddel voor de burgemeester worden. Verder wil de gemeente komend jaar de samenwerking met de politie intensiveren en formaliseren. Dit wordt vastgelegd in een samenwerkingsnotitie. Met deze notitie willen we de samenwerking tussen de politie en gemeente op het gebied van handhaving openbare orde en veiligheid verder intensiveren en formaliseren.

Dichtbij de inwoner

Ook op het gebied van veiligheid passen we onze ambities uit Koers toe. We willen de inwoners meer dan nu betrekken bij hun eigen veiligheid. We hebben bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma integraal veiligheidsbeleid 2017-2019 de inwoners om input gevraagd. Dit hebben we gedaan door middel van een enquête en een drietal inloopavonden voor de grote kernen + omgeving. Ook in de toekomst willen we graag gebruik maken van de input van de bewoners. We willen dat onze inwoners zich vrij voelen om situaties van zowel objectieve als subjectieve (on)veiligheid aan ons melden. We willen ook bereiken dat inwoners zich meer verantwoordelijk voelen voor hun eigen veiligheid en zelf initiatieven ontplooiën om onveilige of ongewenste situaties te verbeteren. Hierbij kan gedacht worden aan de WhatsApp groepen die al in veel kernen zijn opgestart.

Maatschappelijke impact in crisissituaties

We zoeken naar manieren om in crisissituaties de maatschappelijke impact daarvan zo klein mogelijk te houden. Om de crisis niet groter te maken dan hij is.

Hoofdstuk 2: Verkeer, vervoer en waterstaat

Een goed vervoersnetwerk voor een leefbare gemeente

Wat willen we bereiken

Inleiding en maatschappelijke opgaven

Binnen dit hoofdstuk zetten we in op bereikbaarheid van voorzieningen. Want door demografische ontwikkelingen kunnen voorzieningen in de verschillende dorpen onder druk komen te staan. Daarom is een fijnmazig vervoersnetwerk voor openbaar vervoer, auto's en fietsers van groot belang voor de leefbaarheid in onze gemeente.

Ambities

Behoud en doorontwikkeling vervoersnetwerk

Nagenoeg alle vervoer in onze gemeente gaat over de openbare weg. Daarom zetten we in op voldoende onderhoud van wegen en fietspaden. Dit wordt afgestemd op het gewenste BOR-niveau. Hiervoor heeft de gemeenteraad in het themaboekje van 8 december 2015 geld beschikbaar gesteld. Zo zorgen we ervoor dat de vervoerders, automobilisten en fietsers op een goede, comfortabele en vooral veilige manier hun plek van bestemming kunnen bereiken. Verder zet de gemeente in op het behoud en verbeteren van veilige routes naar school. Dit doen we samen met onze inwoners. Hierbij zoeken we niet alleen naar technische oplossingen, maar zetten we ook in op gedragsbeïnvloeding van (mede)weggebruikers.

Comfortabele fietspaden

Voor het vergroten van het comfort willen we alle doorgaande fietspaden uitvoeren in beton. Hiervoor zoeken we naar subsidiemogelijkheden.

(Omgeving) Groningen Airport Eelde

De luchthaven is van groot belang als het gaat om de publieke infrastructuur in noord Nederland. De aandeelhouders hebben in 2016 een strategische verkenning met betrekking tot de toekomst van Groningen Airport Eelde uitgevoerd. In december 2016 hebben de raden en Staten van 96% van de aandeelhouders ingestemd met het voorkeursalternatief 'toegangspoort voor het Noorden'. Dit scenario laat een positieve uitkomst van de MKBA zien van €30 tot €54 miljoen met een werkgelegenheidswinst van 75 tot 136 fte.

De gevolgen van deze keuze voor de begroting zijn afgelopen voorjaar in beeld gebracht. Tevens is geïnventariseerd of andere partijen, zowel publiek als privaat, binnen Noord-Nederland bereid zijn tot het leveren van een bijdrage aan de investeringen. Hiertoe is het plan 'Post' opgesteld, is een toezegging gedaan via de NOM en is een aanvraag ingediend bij de regio Groningen –Assen. Opgeteld komen deze bijdragen op dit moment gezamenlijk uit op €11,7 miljoen. Dit bedrag is echter nog niet hard en kan nog meer of minder worden. Voor de aanvraag van het Luchthavenbesluit dient echter richting het Rijk zekerheid te worden gegeven over het gehele bedrag van €46 miljoen (aandeel Tynaarlo is 4% = €1,84 miljoen) voor de periode 2017-2026. Het bedrag dient derhalve gegarandeerd te worden, waarbij een deel hiervan weer terug kan komen door bijdragen van derden.

De gewenste kwalitatieve ontwikkeling van de hele omgeving van de luchthaven is in 2014 in de Ontwikkelvisie vastgelegd. Deze lijn zetten we de komende jaren door. Samen met marktpartijen, de provincie Drenthe, Groningen Airport Eelde en de Hanze Hogeschool Groningen ondersteunen we initiatieven in het gebied rondom de luchthaven. Een van deze initiatieven is een onderzoek naar de (on)mogelijkheden om het terrein van Flora Holland te ontwikkelen tot een logistiek knooppunt (hub). Daarnaast actualiseren we ook het bestemmingsplan van het voorterrein van de luchthaven. Alle activiteiten zijn erop gericht om reuring in het gebied te creëren en daarmee de economische activiteit in het gebied te stimuleren en de effectiviteit van de luchthaven te vergroten. Het gaat hierbij om de creatie van meer maatschappelijke en economische meerwaarde.

OV-knooppunt De Punt

Het OV-knooppunt De Punt draagt bij aan de verkeersveiligheid, de verkeersdoorstroming en het openbaar vervoer. In opdracht van de provincie Drenthe is samen met RWS en het OV-bureau gezocht naar een aangepast en duurzaam ontwerp. Het betreft een ontwerp dat moet voldoen aan de gewijzigde uitgangspunten zoals deze op basis van de rapportage nut- en noodzaak zijn geschetst. Het betreft hier een nieuwe op- en afrit aan de noordzijde van de huidige op- en afritten ('Haarlemmermeer-constructie', de realisatie van een OV-knooppunt door het hoogwaardige busvervoer van de A28 te koppelen aan het onderliggende busnetwerk (wat nu stopt het busstation De Punt). Op basis van een nieuwe inrichtingsschets zal de provincie Drenthe het bevoegd gezag vragen om planologische medewerking.

Samenwerking binnen de regio

In de Regio Groningen-Assen werken we samen met het projectbureau en de deelnemende gemeenten en provincies aan het verbeteren van de bereikbaarheid van- en binnen de regio.

Hoofdstuk 3: Economie

Inzetten op lokale en regionale economie

Wat willen we bereiken

Inleiding en maatschappelijke opgaven

Onze lokale economie is de motor voor de leefbaarheid en de instandhouding van voorzieningen. We werken aan de dorpscentra, door samen met de ondernemers plannen en initiatieven te ontwikkelen en ze te ondersteunen bij de realisatie daarvan. Het promoten van de gemeente in het kader van recreatie en toerisme is een belangrijk speerpunt binnen de economische ontwikkeling.

Ambities

Aansluiten bij bestaande structuren

We vertrouwen in de eigen kracht en het innovatief vermogen van onze ondernemers. Dat staat voorop, wij participeren binnen bestaande structuren van ondernemers en leveren een bijdrage aan een collectieve aanpak. Zo staan wij positief tegenover gerichte acties waarbij ondernemers zich verenigen, de krachten bundelen en ook gerichte acties oppakken. Het idee van een Bedrijven Investeringszone (BIZ) en het initiatief van de recreatieondernemers, beide in Zuidlaren, en het opknappen van het parkeerterrein in het centrum van Eelde zijn daarvan treffende voorbeelden.

Plaatselijke economie wordt in grote mate in de regio bepaald

Onze economie stopt niet bij de gemeentegrens. Tynaarlo is sterk afhankelijk van het economische klimaat in de regio Groningen-Assen. Ook hier gaat het om Netwerken, krachten bundelen, informatie uitwisselen e.d. Daarom zoeken we ook aansluiting bij bovenlokale overlegorganen zoals de Regiovisie en het Recreatieschap waar we onze belangen binnen de regio behartigen. We stimuleren regionale initiatieven, ook als het bedrijven of infrastructuur betreft buiten onze gemeente. Want ook dergelijke acties en investeringen hebben een positief effect op onze gemeente.

Mooie en actieve kernen

Wij werken aan verbetering van de dorpscentra van onze drie grote kernen Eelde-Paterswolde, Vries en Zuidlaren.

Vrijetijdseconomie

De vrijetijdseconomie is de 3^e economische pijler van Drenthe. Met een omzet van bijna 1 miljard euro en > 15.000 werknemers is de recreatief/toeristische sector van groot belang voor Drenthe. De marketing van het merk Drenthe heeft tot doel recreanten buiten Drenthe te verleiden hun vakantie in Drenthe door te brengen. Het gastheerschap inclusief de informatievoorziening moet naadloos op de boodschap van de vermarkting Drenthe aansluiten. De invulling van het gastheerschap en de informatievoorziening is de afgelopen jaren sterk veranderd. De kracht en inspiratie van onze Drentse ondernemers, de producten en diensten die zij leveren moeten zichtbaar terugkomen in het imago dat marketing Drenthe uitstraalt. Verdergaande samenwerking en bundeling van krachten is hierbij essentieel.

Overheid, ondernemers en onderwijs moeten hierin gezamenlijk fors blijven investeren. De basis van informatie zal de digitale vindbaarheid zijn (Vinden, Verleiden, Boeken, Binden). Aanvullend op de nieuwe digitale wereld zullen de (bestaande) uitingen via folders en in sommige gevallen zelfs Tourist Info-kantoren als schakels in de informatie keten hun plaats behouden.

Structuren van uitvoeringsorganisaties zullen gaan wijzigen. De provincie Drenthe, marketing Drenthe en het recreatieschap Drenthe streven naar het bundelen van krachten en middelen. Uitgangspunt hierbij is steeds centraal wat kan en decentraal wat moet.

Financieel zal er de komende jaren een herschikking en bundeling van middelen plaats moeten vinden. Na het opheffen van Tourist Info Drenthe zijn deels hun taken met ingang van 2016 overgenomen door het Recreatieschap. Deze structureel beschikbare gelden zullen vanaf 2017 worden aangewend om de uitvoering van de taken naar de toekomst toe te kunnen borgen. De overheid (gemeenten en de provincie Drenthe) zal extra moeten gaan investeren in een digitale database die het informatiefundament voor gastheerschap en informatievoorziening moet worden maar ook in een goede basis voor regiomarketing en toeristische informatievoorziening. In 2017 is gestart met verdere samenwerking op het gebied van toeristische informatievoorziening en regiopromotie. In 2018 wordt hieraan verder vervolg gegeven.

Culturele gemeente

In 2017 is de gemeente Tynaarlo de Culturele gemeente van Drenthe. Een kans waar de ondernemers uit onze gemeente op in kunnen spelen. Hiermee hopen we, naast de mooie economische impuls, ook duurzame verbindingen tot stand te brengen tussen diverse groepen in de samenleving, zoals de kunst- en cultuursector en de ondernemers in onze gemeente.

Pilot stadsdistributie

Samen met de Provincie Drenthe en Flora Holland zijn wij, in het kader van Beter Benutten (programma van het Rijk dat via de Regio Groningen-Assen loopt) begonnen met een pilot stadsdistributie voor de locatie 'bloemenveiling'. Doel is te onderzoeken c.q. te komen tot een logistieke hub. In deze hub zouden goederen van diverse transporteurs aangeleverd worden en die worden vervolgens gecombineerd en geclusterd naar de stad gebracht. Dit leidt tot een vermindering van het aantal vervoersbewegingen. Hiermee wordt in dat geval een belangrijke stap gezet in het toekomstbestendig inrichten van de beleving van de (binnen)stad Groningen. De locatie FloraHolland Eelde speelt vanwege haar strategische ligging een belangrijke rol als zuidelijke toegangspoort voor groene beleving van Groningen. Momenteel zijn we in gesprek met een aantal onderwijsinstellingen (waaronder de Rijksuniversiteit Groningen), de gemeente Groningen en een aantal bedrijven hoe en op welke wijze nader vorm zou moeten worden gegeven aan de samenwerking tussen partijen op dit onderwerp en deze locatie. Samen met de provincie gaan we de huidige inrit verruimen zodat moderne (en langere) vrachtwagencombinaties veiliger de Groningerstraat op- en afkunnen draaien.

Hoofdstuk 4: Onderwijs

Een netwerk van goede, sterke scholen in gebouwen van deze tijd

Wat willen we bereiken

Inleiding en maatschappelijke opgaven

Binnen het hoofdstuk onderwijs stellen we ons goede huisvesting van- en een passende zorgstructuur in de scholen ten doel. Met de uitvoering van ons accommodatiebeleid leveren we een bijdrage aan de totstandkoming van eigentijdse schoolgebouwen. Hierdoor zijn scholen (nog) beter in staat om kwalitatief, modern onderwijs te verzorgen. Ook het flexibel gebruiken van schoolgebouwen wordt hierdoor bevorderd. Dit heeft als positief gevolg dat de verbinding met andere partners makkelijker gelegd kan worden.

Ambities

Schoolbesturen verantwoordelijk voor hun eigen gebouwen

De komende jaren worden alle scholen gehuisvest in moderne schoolgebouwen. In samenspraak met de onderwijsbesturen worden er nieuwe schoolgebouwen gebouwd, of worden bestaande scholen gerenoveerd en/of aangepast. De gemeente vervult hierin de rol van regisseur. De schoolbesturen zorgen als bouwheer voor de uitvoering. Naast de bouw ligt ook de verantwoordelijkheid voor het onderhoud en de aanpassing van de schoolgebouwen (conform wetgeving) bij de schoolbesturen.

Visie op onderwijs- en sportaccommodaties Zuidlaren

We ontwikkelen samen met de onderwijs- en sportverenigingen een visie op de accommodaties in Zuidlaren, zoals dat ook in Vries, Eelde en Tynaarlo gebeurd is.

Laag schoolverzuim

Het schoolverzuim in onze gemeente is relatief laag en dat willen we graag zo houden! We streven er naar dat elke leerling de school verlaat met een startkwalificatie.

Goede relatie met scholen

We onderhouden goede contacten met de scholen door middel van werkbezoeken. Alle scholen doen in 2017 mee aan Tynaarlo Culturele Gemeente.

Passende zorgstructuur op scholen

We hechten groot belang aan een goede zorgstructuur op scholen, met het accent op tijdige signalering, zodat leerlingen niet buiten de boot vallen. De scholen, jeugd-/jongerenwerkers, leerplichtambtenaren en medewerkers CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin) werken nauw samen met en binnen de sociale teams.

Leerlingenvervoer maakt onderdeel uit van de brede intake

Ons doel is om het leerlingenvervoer bij de sociale teams onder te brengen. Dan maakt het aanvragen van deze voorziening onderdeel uit van de brede intake van de betrokken gezinnen. De aanbesteding van het leerlingenvervoer maakt onderdeel uit van de grote regionale aanbesteding publiek vervoer die in 2018 z'n beslag moet krijgen.

Hoofdstuk 5: Sport, cultuur en recreatie

Iedereen in Tynaarlo kan genieten in zijn vrije tijd

Wat willen we bereiken

Inleiding en maatschappelijke opgaven

We stimuleren en faciliteren aantrekkelijke sport, culturele en recreatieve sectoren. Zowel voor inwoners als voor toerisme en recreatie. Want vrijetijdsbesteding wordt gedragen door, en is bestemd voor, een breed publiek.

Ambities

Bereikbare en betaalbare sportvoorzieningen

We zetten in Tynaarlo in op breedtesport en leggen een sterke verbinding met het sociale domein. Wij willen dat bewegen/sporten ook in de toekomst voor een ieder toegankelijk blijft. Hoewel we van de gebruikers een hogere bijdrage vragen voor het gebruik van de voorziening, zorgen wij bijvoorbeeld door het jeugdsportfonds ervoor dat alle kinderen mee kunnen blijven doen. En daarnaast worden in samenwerking met inwoners en verenigingen sportaccommodaties vernieuwd.

Ontwikkeling subsidies welzijn, sport, cultuur

We werken niet meer met exploitatiesubsidies, maar met een projectsubsidie die bijdraagt aan het doel van een activiteit en er op gericht is op een zo breed mogelijke participatie.

Transformatieplan Kunst & Cultuur

Belangrijk speerpunt blijft cultuureducatie. Met de scholen en het ICO (Centrum voor Kunst en Cultuur) blijven we in gesprek over het anders vormgeven van cultuureducatie op school. Vanuit de gemeente faciliteren we netwerkbijeenkomsten door en voor het culture veld in onze gemeente.

Culturele gemeente

We zijn inmiddels gestart met het culturele jaar. Via verschillende bijeenkomsten zijn er ideeën voor de invulling van dit jaar ingebracht door onze inwoners. Samen met deze inwoners hebben we de plannen verder geconcretiseerd waardoor we zijn gekomen tot een programma. Dit is een divers programma geworden en zowel interessant voor onze eigen inwoners als voor bezoekers van buiten de regio. We merken dat er verschillende nieuwe samenwerkingen ontstaan en dat het onderwerp op een positieve manier leeft binnen de gemeente.

Borgen niveau groenonderhoud

We stellen het onderhoudsniveau van het openbaar groen vast op BOR-niveau 6. Sober, maar degelijk. Binnen onze aanpak werken we aan het vergroten van de biodiversiteit. Hierbij kijken we naar een optimale mechanisatie en minimale inzet van menskracht.

Onderzoek naar groenonderhoud door inwoners

We zoeken aansluiting bij de kracht van de samenleving. Initiatieven van inwoners die zich richten op onderhoud van de openbare ruimte faciliteren we. Op die manier zijn inwoners meer betrokken bij, en hebben ze meer invloed op de aanblik en de inrichting van hun directe leefomgeving. We onderzoeken of en hoe we afspraken kunnen maken met inwoners en belanghebbenden over het onderhoud in de buitenruimte. Het is onzeker of we hiermee kosten kunnen besparen in het groenonderhoud. Dit gaan we met geschikte pilotprojecten ondervinden.

Programma Natuurlijk Platteland

Met dit programma geeft de Provincie Drenthe de komende jaren uitvoering aan een grote integrale opgave in het landelijk gebied. Hierbij wordt invulling gegeven aan maatregelen vanuit Natura 2000, Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), Kaderrichtlijn Water (KRW) alsook de afronding van het Natuurnetwerk Drenthe. Onder andere voor het Drentsche Aa gebied zijn prioriteiten benoemd en waarbij veel maatregelen primair zijn gericht op het (hydrologisch) herstel van het Drentsche Aa systeem. Grote opgaven waar de gemeente ook bij betrokken zal worden. Hierbij kunnen tevens andere opgaven/wensen op het gebied van landschap, natuur, landbouw en recreatie integraal mee gekoppeld (aanhakkers) worden.

(Openlucht) recreatie

Ten oosten van Zuidlaren willen we in het waterbergings-, waterwinning- en natuurontwikkelingsgebied Tusschenwater een wandel-fietsverbinding realiseren. Zo kunnen dagrecreanten en toeristen het gebied beter bereiken.

Hoofdstuk 6: Sociaal domein

Dichterbij de inwoner

Wat willen we bereiken

Inleiding en maatschappelijke opgaven

Binnen dit hoofdstuk richten we ons op een gezonde en sociale leefomgeving, waarin iedereen zich moet kunnen ontwikkelen. Hierbij zoeken we aansluiting bij de kracht van de samenleving. We richten ons op preventief handelen en we zijn actief op de plekken waar onze doelgroep zich begeeft.

Het rijk heeft de zorg overgeheveld naar de gemeenten. Daar geven we inhoud aan! Onze sociale teams zijn daarbij het belangrijkste fundament. Samen met de inwoner kijken zij wat nodig is. Ons streven daarbij is dat iedere inwoner zoveel mogelijk de regie neemt in zijn leven, voldoende zelfredzaam is en naar vermogen meedoet in de maatschappij. Waar nodig, bieden we hem hierbij ondersteuning. Expertise die nodig is, hebben we in huis onder andere via het Toegangsteam Jeugd of organiseren we (oa via het OGGZ-netwerk of de vele verbindingen die we in de afgelopen periode zijn aangegaan. Iedere inwoner die ertoe in staat is, doet mee. Bij voorkeur vanuit werk. En als dit niet mogelijk is, kijken we naar alternatieven zoals vrijwilligerswerk of dagbesteding. Werk, participatie en inkomen stimuleren mensen om zich te ontwikkelen en bieden hun een netwerk. Door het opbouwen (werk)ervaring en zelfvertrouwen, ontstaat er perspectief en ziet men nieuwe mogelijkheden. Wij verstrekken uitkeringen en (inkomens)voorzieningen aan mensen met weinig of geen eigen inkomsten. We geven inwoners -als dat nodig is- een passend ondersteuningsaanbod volgens het principe één gezin, één plan, één regisseur.

Evaluatie Sociaal Domein

We zijn nu ruim twee jaar bezig met de nieuwe taken in het Sociaal Domein (Wmo, Jeugdhulp en Participatiewet). In de Evaluatie Sociaal Domein (bijgaand) blikken terug hoe het inhoudelijk en financieel is verlopen gerelateerd aan visie en ambitie. En kijken we vooruit. Het navolgende in dit hoofdstuk is een greep uit het complete overzicht.

Ambities

Transformatieplan

Op 12 april 2016 hebben we het Transformatieplan Sociaal Domein vastgesteld. In dit plan liggen onze ambities vast. Op basis van de ervaringen van 2015 hebben we prioriteiten benoemd voor 2016 en 2017. Aan de prioriteiten werken we in samenspraak met inwoners, verenigingen en instellingen, die in de gemeente actief zijn. 2017 is het jaar waarin veel initiatieven, pilots en acties daadwerkelijk gestalte krijgen. In de Evaluatie Sociaal Domein wordt uitvoeriger ingegaan op de activiteiten die op dit moment gaande zijn bij de in het plan benoemde prioriteiten. Om onze visie- en ambitiedoelstellingen te blijven/ gaan realiseren, blijft het ook de komende jaren nodig om te investeren in goede dienstverlening én transformatie. Dit is een langdurig proces, waarvan de resultaten zich pas op wat langere termijn financieel zullen terugverdienen.

Dienstverlening Wmo en Jeugd

Onze dienstverlening aan onze inwoners die verzorgd wordt door de sociale teams en het toegangsteam Jeugd wordt goed gewaardeerd. Ze zijn er voor alle vragen van onze inwoners en vinden samen met de inwoner passende oplossingen. We werken daarbij outreachend: de sociale teams werken actief in de dorpskernen en worden meer en meer de zichtbare en laagdrempelige Toegang voor de inwoners. We zetten flink in op de jeugdzorg en jeugdhulp. We doen dit vanuit de sociale teams en het toegangsteam jeugd, op preventie en op behandeling.

De nieuwe wijze van meer resultaatgericht werken (in de gespreksvoering met inwoners en ook in de contractering van aanbieders) is een verandering. We hopen dat dit ertoe zal bijdragen dat inwoners het gevoel hebben meer aan het roer te staan en zal leiden tot gerichte inzet van zorg en ondersteuning.

Jeugdhulp

Veiligheid rond Jeugd

We investeren in een sluitende keten van veiligheid rond jeugd. Hierin investeren we door middel van scholing, deskundigheidsbevordering en inzet van expertise, gericht op het vrijwillige kader en in aansluiting op het gedwongen kader (het college heeft hierover al een visie en uitwerking vastgesteld) met Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis Drenthe. Veilig Thuis Drenthe heeft een verbetertraject doorlopen in 2016/2017. We hebben goede afspraken over de samenwerking tussen Toegangsteam Jeugd en Veilig Thuis Drenthe.

Samenwerking met huisartsen

De samenwerking met huisartsen wordt nadrukkelijk gezocht. Onlangs is een pilot gestart waarbij medewerkers van Toegangsteam Jeugd spreekuren houden bij de huisartsenposten in Vries.

Wmo

Inkoop wijkgericht werken 2018 van start

In 2018 wordt er door Zilveren Kruis naast de wijkverpleegkundige zorg, ook de functie wijkgericht werken weer ingekocht. Met deze functie willen Zilveren Kruis en de gemeenten de verbindingen tussen de belangrijkste partners in de wijk, zoals de sociale teams en het medisch domein, verder opbouwen en versterken. Bij het bepalen van de inkoopkaders zijn de Drentse gemeenten nauw betrokken.

Beschermd wonen

Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor beschermd wonen. De financiering daarvan loopt nu nog via onze centrumgemeente Assen. Vanaf 1 januari 2020 ontvangen wij de middelen voor beschermd wonen zelf. We bereiden ons hierop voor via een regionaal plan voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. We zoeken hiervoor aansluiting bij de visie van de commissie Dannenberg.

Overgang van WLZ naar Wmo

Bij de overgang van Wmo-taken naar de gemeente in 2015 is er voor een groep cliënten de mogelijkheid geboden (tijdelijk) in de WLZ te blijven vallen. In 2017 vindt er een herindicatie plaats voor de groep GGZ-B-cliënten. Afhankelijk van de herindicatie gaat een deel van hen over naar de Wmo. Op dit moment worden er contacten met de VNG en Lentis gelegd om benodigde toekomstige acties in goede banen te leiden.

Een belangrijk element van deze visie is de extramuralisering. Dit is voor ons een van de uitdagingen: hoe kunnen we ervoor zorgen dat deze burgers –zoveel mogelijk- met begeleiding in hun eigen omgeving kunnen laten wonen. En, misschien nog wel belangrijker hoe zorgen we voor een omgeving waar in deze burger goed kan wonen.

Werk en inkomen

Uitvoeringsorganisatie Participatiewet

Werkplein Drentsche Aa is onze uitvoeringsorganisatie. In de komende periode zal het toekomstperspectief voor de dienstverlening vanuit Alescon samen met de overige vijf gemeenten die deelnemen in de GR Alescon, in beeld worden gebracht.

Armoede en schuldhulpverlening

We zetten veel in op armoede en schuldhulpverlening. In een nieuwe integrale beleidsnota armoede en schuldhulpverlening voor 2018 en verder beschrijven we onze speerpunten voor de komende periode. Belangrijke aandachtspunten zullen zijn: samenwerking en verbinding met samenwerkingspartners, preventie en vroegsignalering. We willen zo veel mogelijk voorkomen dat mensen schulden krijgen of in armoede terechtkomen. Inwoners die wel in deze situatie terecht zijn gekomen ondersteunen we met een passend aanbod.

Overig

Mantelzorg

Mantelzorg is een thema waar we doorlopend aandacht voor hebben en is ook in 2018 een aandachtspunt. We zetten in op de vier basisfuncties uit onze uitvoeringsnotitie: Vinden, Versterken, Verlichten en Verbinden. Het doel is dat mantelzorgers de taken voor de zorgvrager kunnen vervullen en volhouden, in combinatie met goede zorg voor henzelf en de uitvoering van andere levenstaken. Wanneer nodig kunnen zij beroep doen op ondersteuningsmogelijkheden, met als doel het voorkomen van overbelasting.

Platform burgerparticipatie

De Wmo-adviesraad, Cliëntenraad WSW-WWB, het VN-panel en de gemeente werken aan een nieuwe advies- en participatiestructuur voor het gehele sociale domein. Het doel van deze nieuwe structuur is om inwoners vroegtijdig bij de ontwikkeling van beleid te betrekken, door middel van co-productie. Er wordt aangesloten bij de leefwereld van de inwoner, in plaats van de systeemwereld. In 2017 wordt de structuur uitgewerkt en in 2018 wordt gewerkt met het ontwikkelde platform. Het platform draagt bij aan de 'kanteling' in het sociaal domein en vergt een andere manier van werken, van zowel inwoners, medewerkers als de politiek.

Harmonisatie

Op 1 januari 2018 treedt de wet Harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk in werking. Dat betekent dat de financiering en de kwaliteitseisen hetzelfde zullen zijn voor zowel de kinderopvang als het peuterspeelzaalwerk. De gemeente Tynaarlo heeft hierin een verantwoordelijkheid. Financieel om iedere gemeente een regeling moet ontwikkelen voor de ouders die alleen verdiener of geen verdiener zijn. Daarnaast zijn goede voorschoolse voorzieningen belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. De gemeente neemt hierin haar verantwoordelijkheid op het moment dat de situatie daar om vraagt. De uitwerking van de harmonisatie zal na de zomervakantie worden aangeboden aan college en raad.

Hoofdstuk 7: Volksgezondheid en milieu

Duurzame oplossingen voor toekomstige generaties

Wat willen we bereiken

Inleiding en maatschappelijke opgaven

Wij willen dat de generaties na ons leven en werken in een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving. Zaken als hergebruik, zuinig omgaan met fossiele brandstoffen, waterbeheer en riolering spelen hierin een belangrijke rol.

Ambities

Volksgezondheid

In het leven is gezondheid een belangrijke waarde. Vooral voor ons welbevinden. De beweging die de overheid maakt is gericht op de inzet van eigen kracht van inwoners. Er is meer aandacht en inzet voor preventie en inzet op duurzaamheid. Wij streven naar een energie-neutrale samenleving waarin een gezonde leefstijl de normaalste zaak van de wereld is.

Afval is grondstof

We willen voldoen aan de landelijke doelstelling afvalscheiding. Een van de middelen is de optimale inrichting van onze gemeentewerf. De milieustraat moet aansluiten bij de maatschappelijke ontwikkeling dat inwoners steeds bewuster omgaan met afval. Aan nieuwe recyclemethoden doen we mee indien daarmee voordelen te behalen zijn, zoals bij piepschuim en matrassen. Afhankelijk van de uitkomsten van ons onderzoek naar afval en reiniging nemen we maatregelen om nog dichterbij de landelijke doelstelling te komen, dan wel te passeren.

Duurzaamheid

We stimuleren en faciliteren activiteiten en initiatieven van dorpen of verenigingen op het gebied van duurzaamheid. Bijvoorbeeld het collectief inkopen van zonnepanelen of het aanbrengen van isolatie, zowel voor woningverbetering als het verminderen van energieverbruik. We geven het goede voorbeeld onder andere door op onze eigen gebouwen zonnepanelen te plaatsen. We bouwen de gymzaal in Tynaarlo en de dubbele sporthal in Eelde energieneutraal. Samen met de andere Drentse gemeenten houden we opnieuw een zonnetour en een warmtetour. De zonnelening 2017 voor particulieren is zeer goed gebruikt en inmiddels uitgeput. De zonnelening voor sportverenigingen en basisscholen wordt verder uitgewerkt en zoeken daarbij samenwerking met de Drentse Energie Organisatie. De regeling wordt naar verwachting in het na de zomer van 2017 opengesteld. Met de actie 'Voetafdruk van Tynaarlo' blijven we onze inwoners uitdagen om hun ecologische voetafdruk te verkleinen.

Riolering

Riolering levert een belangrijke bijdrage aan de volksgezondheid. We voeren een doelmatig en sober beheer, tegen zo laag mogelijke kosten. Hiermee houden we de rioolheffing voor onze inwoners op een laag niveau. Wateroverlast (water op straat mag, water in de woning niet) is nooit helemaal te voorkomen, ook niet als het hele rioolstelsel is gemoderniseerd.

Kostendekkend begraven

Op vijf plaatsen in de gemeente bieden we de mogelijkheid om te begraven. Wij komen in 2017 met een voorstel op welke wijze wij willen omgaan met het bepalen van de tarieven.

Hoofdstuk 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Goede ruimtelijke ordening en volkshuisvesting op financieel verantwoorde wijze

Wat willen we bereiken

Inleiding en maatschappelijke opgaven

We stemmen de bouwontwikkeling af op de woningvraag, de demografische ontwikkeling en de marktontwikkeling. In de kernen gaat inbreiding voor uitbreiding. In samenspraak met inwoners en ondernemers komen we tot een goede invulling van een aantrekkelijk straatbeeld. Wij zetten ons rolbewust in voor het bestrijden en voorkomen van leegstand en verloedering, vooral in de centra van onze hoofdkernen. We blijven onze uitbreidingslocaties zoals Groote Veen en Ter Borch ontwikkelen.

Ambities

De omgevingswet zorgt voor versimpeling van regelgeving en integrale benadering

We bereiden ons voor op de nieuwe Omgevingswet. Deze wet, die medio 2019 in werking treedt, bundelt alle regels op het gebied van RO, bouwen, milieu, water, bodem en lucht, veiligheid, gezondheid en infrastructuur. De Omgevingswet leidt tot deregulering in het fysieke domein. Er zijn minder vergunningen nodig en procedures worden eenvoudiger en korter.

Deze transitie is een grote en complexe operatie, vergelijkbaar met de drie decentralisaties in het sociale domein. De implementatie van de Omgevingswet vraagt dan ook significante inzet van capaciteit en middelen om onze organisatie hierop voor te bereiden.

De kosten voor de invoering van de Omgevingswet zijn aanzienlijk, maar onontkoombaar. Niemand heeft echter nog een exact beeld van de kosten van invoering en van de baten als de wet eenmaal in werking is. De VNG heeft in samenwerking met Deloitte en op verzoek van gemeenten een model ontwikkeld dat gemeenten in staat stelt om op een zo objectief mogelijke wijze de kosten voor de invoering van de Omgevingswet te berekenen. Het model brengt zowel de invoerings-, exploitatie- als frictiekosten indicatief in beeld. Voor een middelgrote gemeente gaat het model uit van circa € 1.700.000 voor de invoering van de Omgevingswet, inclusief de Omgevingsvisie en Omgevingsplan. De hoogte van het bedrag is echter afhankelijk van het ambitieniveau, de huidige manier van werken, samenwerkingsverbanden en het tempo van veranderingen.

De invoering van de Omgevingswet pakken we projectmatig op. Zo, is onlangs uit de organisatie een projectleider aangesteld om dit traject te begeleiden en is een multidisciplinaire werkgroep gevormd. In de tweede helft van 2017 stellen we een projectplan Omgevingswet op.

Een belangrijk richtinggevend en verplicht instrument onder de Omgevingswet is de Omgevingsvisie.

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie is één van de nieuwe instrumenten van de Omgevingswet. Het is een strategisch document waarin een samenhangende visie wordt gepresenteerd op de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de gemeente op lange termijn. De Omgevingsvisie heeft een breder bereik dan de huidige structuurvisie en kijkt bijvoorbeeld ook naar de sociale leefomgeving. De visie helpt om duidelijke en voorspelbare keuzes te maken over waar welke ontwikkelingen plaats kunnen vinden en welke omgevingskwaliteit gewenst is.

Wij bereiden de Omgevingsvisie voor via een interactief proces. Een werkwijze met participatie van bewoners, ondernemers en organisaties. Het gaat om meer vertrouwen geven en gezamenlijke verantwoordelijkheid voelen en ook nemen voor de kwaliteit van onze leefomgeving en de daarvoor gewenste ontwikkelingen. De raad wordt tijdig meegenomen in de aanpak. Hiervoor is een raads werkgroep ingesteld.

Momenteel wordt binnen het project Omgevingsvisie gewerkt aan een startdocument en een participatieplan. De documenten vormen de basis om vanaf het najaar 2017 in gesprek te gaan met de samenleving om input op te halen voor de omgevingsvisie. Het gaat dan om de tweede fase van het project. De omgevingsvisie is naar verwachting uiterlijk medio 2019 gereed.

Huisvesting voor nieuwkomers

De taakstelling die onze gemeente krijgt van het Ministerie om te voorzien in huisvesting voor vergunninghouders gaan we in afstemming en goede samenwerking met de woningcorporaties realiseren. Dit vanuit de visie: "samenleven in één wijk of buurt". Het project Tussenvoorziening in Eelde heeft zijn nut bewezen. De verminderde instroom van vluchtelingen kan er toe leiden dat het project eerder stopt dan de geplande einddatum van 1 juli 2018.

2. Accommodatiebeleid

Op 30 juni 2015 heeft de raad nieuwe kaders voor een aangepaste koers voor het accommodatiebeleid vastgesteld. Daarbij is voor Zuidlaren geconstateerd dat zowel een groot deel van de scholen alsook de sporthal en gymzalen in Zuidlaren verouderd zijn. De raad heeft daarom besloten in 2016 één integraal plan te maken en daarbij alle gemeentelijke onderwijs- en binnensportaccommodaties te betrekken. Zuidlaren kent relatief veel kleine scholen. Een overkoepelend plan waarbij het primaat bij het onderwijs ligt, vergroot de mogelijkheden om te komen tot een duurzaam en toekomstbestendig accommodatiebeleid. Het themaboekje accommodatiebeleid is op 8 december 2015 vastgesteld. Daarbij heeft de raad zijn opdracht van 30 juni 2015 om een integraal plan op te stellen voor de gemeentelijke onderwijs- en sportaccommodaties nogmaals bekrachtigd en tevens besloten in de berekening van de structureel benodigde middelen rekening te houden met een inschatting van de kosten behorende bij de uitvoering van het accommodatiebeleid in Zuidlaren.

Met het onderwijsveld (zowel basis- als voortgezet onderwijs), de binnensport- en buitensportverenigingen is vanaf januari 2016 gewerkt aan een plan voor de komende 40 jaar. Eind vorig jaar is de raad informeel geïnformeerd over de stand van zaken. De afgelopen maanden is verder gewerkt aan de plannen die inmiddels in een vergevorderd stadium zijn. Met betrokken partijen is daarover inmiddels principe overeenstemming bereikt. Onderdeel van het plan zijn de nieuwbouw van het Harens Lyceum (voortgezet onderwijs) en het nog niet geprivatiseerde deel van de buitensport. Dit biedt vele mooie extra kansen voor Zuidlaren.

Op 4 juli a.s. wordt de raad bijgepraat over de toekomstvisie voor Zuidlaren de plannen en de financiële consequenties hiervan. Na de zomervakantie wordt het accommodatiebeleid ter besluitvorming voorgelegd aan de raad.

Meer informatie over de overige accommodatieprojecten (Tynaarlo, Vries en Eelde) treft u aan in de projectenrapportage.

Normbedragen accommodatiebeleid

Voor de kernen Eelde, Vries en Tynaarlo heeft de gemeenteraad budgetten beschikbaar gesteld voor de (ver)nieuwbouw van scholen. Deze budgetten zijn, conform de uitgangspunten van 8 december 2015, gebaseerd op de normbedragen van de VNG. De gemeenteraad heeft destijds de vraag gesteld of de normbudgetten toereikend zijn om de (ver)nieuwbouw op een sobere en doelmatige wijze te realiseren. Deze vraag is ook door de schoolbesturen gesteld. Daarom hebben wij destijds met de raad en met de schoolbesturen afgesproken dat indien uit de aanbestedingsprocedures zou blijken dat de budgetten niet toereikend lijken te zijn, de schoolbesturen en de gemeente in overleg gaan om tot een oplossing te komen.

Inmiddels hebben wij van twee schoolbesturen inderdaad het signaal ontvangen dat de beschikbaar gestelde budgetten niet toereikend lijken te zijn. Dit zou onder meer te maken hebben met een aantrekkelijke markt en hogere installatiekosten. Wij zijn dan ook met de schoolbesturen vanaf begin juni in gesprek om tot een oplossing te komen.

De schoolbesturen hebben aangegeven graag op korte termijn tot een oplossing te komen en dit ondersteunen wij. In deze perspectievennota stellen wij dan ook voor het structurele budget dat beschikbaar is voor de dekking van de kapitaallasten van het accommodatiebeleid bij te stellen. Dit geeft ons ruimte om met de schoolbesturen tot een oplossing te komen.

Op grond van de financiële verordening ligt het mandaat voor het verstrekken van een investeringskrediet bij de gemeenteraad. De eventuele bijstelling van de kredieten middels een raadsbesluit is gezien de komende vakantieperiode een langdurig proces. Wij willen graag op korte termijn met de schoolbesturen tot een oplossing komen. De schoolbesturen willen dit ook graag, omdat zij graag snel duidelijkheid willen en aan de slag willen gaan. Wij vinden dat wij hierin geen belemmerende factor moeten zijn. Daarom willen wij voorstellen het mandaat voor het verstrekken van investeringskredieten voor de (ver)nieuwbouw van scholen behorend tot het accommodatiebeleid in

Eelde, Vries en Tynaarlo, bij het college te leggen waarbij als uitgangspunt geldt dat het structureel beschikbare bedrag voor de dekking van de kapitaallasten in de begroting (na vaststelling van deze perspectievennota) nadrukkelijk als plafond geldt.

Uiteraard zullen wij in de najaarsbrief 2017 verantwoording afleggen aan de gemeenteraad hoe tot een oplossing is gekomen, wat deze oplossing precies inhoudt en wat de financiële gevolgen zijn voor de investeringskredieten en de structurele kapitaallasten.

Voorstel

Instemmen met het verlenen van een mandaat aan het college om investeringskredieten vast te stellen voor de scholen behorend tot het accommodatiebeleid in Eelde, Vries en Tynaarlo, waarbij als uitgangspunt geldt dat de structurele kapitaallasten het beschikbare verhoogde budget in de begroting niet mogen overschrijden.

3. Centrumontwikkeling Zuidlaren

Op 24 mei 2016 heeft het college de gemeenteraad geïnformeerd over de stand van zaken van het project Prins Bernhardhoeve en een aantal initiatieven voor het centrumgebied van Zuidlaren. De conclusie van het college toen was dat er met de huidige, door de gemeenteraad vastgestelde, kaders (kaderstellende nota januari 2015) geen ontwikkeling op de PBH-voorzijde van de grond gaat komen. Na het slopen van de beurshallen ontstond een totale locatie van 17 ha, hartje centrum Zuidlaren. Zeer ongewenst om daar niets mee te doen. Reden voor het college om nog een (laatste) poging te doen om uit de ontstane impasse te komen. Op basis van de vraagstelling: "Wat is goed voor Zuidlaren?" zijn nadere studies verricht, is externe advisering gevraagd en worden nadere besprekingen met Leyten en andere initiatiefnemers gevoerd. De gemeenteraad is in een tweetal werksessies meegenomen in dit proces (december 2016 en februari 2017).

Doel is te komen tot een toekomstbestendig centrumgebied van Zuidlaren. De ontwikkeling van de locatie Prins Bernhardhoeve kan hiervoor worden ingezet. De realisatie dient vanuit de visie van stedenbouw op kwalitatief hoogwaardig niveau plaats te vinden en passend bij het dorp Zuidlaren met respect voor het beschermd dorpsgezicht en landschappelijke inpassing.

Met betrokken partijen voeren we, vanuit de gemeentelijke regierol, momenteel overleg om de ontwikkeling van het centrumgebied van Zuidlaren de daarvoor benodigde kwaliteitsimpuls te geven.

Wij streven er na om nog voor het zomerreces de gemeenteraad bij te praten. Dit gaan wij doen op 4 juli 2017. Als vervolgstap daarop zien wij, mits de ontwikkeling kan rekenen op voldoende steun van de betrokken partijen, een presentatie van een uitgewerkte ontwikkelrichting voor het centrumgebied aan de gemeenteraad. Communicatie met de bevolking, klankbordgroep, omwonenden en winkeliers in het centrumgebied van Zuidlaren is ook in deze voorfase essentieel voor het tot stand brengen van draagvlak. Vaststelling van het programma en daarbij behorende kaders en overeenkomsten tussen betrokken partijen wordt, op dit moment voorzien in het najaar van 2017.

In het kader van de deze ontwikkeling, inclusief de herontwikkeling van het PBH-complex door beoogd ontwikkelaar/grondeigenaar Leyten, zal ook inzichtelijk worden gemaakt welke kosten er aan realisatie van deze ontwikkeling zijn verbonden en wat daarin de bijdrage is van de betrokken partijen.

4. Evaluatie sociaal domein

Per 1 januari 2015 kreeg de gemeente nieuwe taken op het gebied van Jeugdhulp (jeugdwet 2015), WMO (begeleiding en dagbesteding, WMO 2015) en de Participatiewet (grotere doelgroep en nieuwe verplichtingen).

We zijn nu ruim twee jaar onderweg. In die twee jaar is er al heel veel gebeurd. Tegelijkertijd dient bedacht te worden dat twee jaar een relatief korte periode is om terug te kijken op onze visie en de effectiviteit van de beleidsdoelstellingen. De veranderingen in het sociale domein brengen naast een organisatieverandering ook een cultuurverandering met zich mee. Deze verandering is volop gaande.

Met de ervaringen van de afgelopen twee jaar zijn wij bezig het sociaal domein te evalueren. Wij hebben al eerder toegezegd in 2017 met deze evaluatie te komen, zodat wij in de begroting 2018 ambitie en budgetten met elkaar in balans kunnen brengen. De evaluatie die nu door ons wordt opgesteld, is op tijd gereed voor de begroting 2018

5. Bedrijfsvoering

Naast de hoofdlijnen en de ambities van de hoofdstukken in de “programmabegroting” besteden we in deze perspectievennota een apart hoofdstuk aan de kaders die we hebben voor de bedrijfsvoering. Deze kaders hanteren we voor de begroting, maar hebben ook invloed op de manier waarop samen met bestuur keuzes en prioriteiten worden gemaakt en welke inzet voor 2018 en komende jaren verwacht wordt.

De gemeentelijke organisatie werkt samen met inwoners, instellingen, verenigingen en organisaties (zowel binnen de gemeente Tynaarlo als daar buiten). Wij vinden het van belang dat dat gebeurt op een herkenbare en effectieve manier om de doelen die we stellen te bereiken. Daarom hebben we voor de ontwikkeling van de organisatie een KOERS! opgesteld, waarmee we voor de middellange termijn vooruit kijken.

De dynamiek in de samenleving neemt toe en is steeds minder voorspelbaar. Economische, maatschappelijke, technologische en politieke ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op. Na een aantal jaren van economische neergang lijkt er nu weer sprake van herstel en groei te zijn. De digitalisering biedt ook steeds nieuwe kansen in samenwerkingen. Op veel terreinen zijn er ontwikkelingen. Voor de gemeentelijke organisatie betekent het dat in moet kunnen worden gespeeld op veranderingen.

In het KOERS document geven we op hoofdlijnen aan welke werkwijze we voor de komende jaren belangrijk vinden en wat inwoners mogen verwachten. Het zijn daarmee de kaders die gelden voor de manier van werken en de bedrijfsvoering in de komende jaren.

Kaders voor de organisatie, de manier van werken en de bedrijfsvoering

Voor de gemeentelijke organisatie betekent het dat er sprake is van een ontwikkeling, voortbordurend op veel goede manieren van werken die nu al plaatsvinden. De kaders zijn dat we

- handelen vanuit het perspectief van de inwoners;
- niet geloven in standaardoplossingen voor ieder vraagstuk;
- kiezen voor een heldere rolverdeling in ieder proces tussen inwoner, organisatie en bestuur
- een positief kritische organisatie zijn die betrokken is

Basis op orde

Belangrijk is dat de basis op orde is. Kortom: een basisadministratie die op orde is. Het archief en informatiebeheer en administraties zijn betrouwbaar en actueel. ICT is goed beveiligd en voorkomt dat er privacy en informatiebeveiligingsproblemen ontstaan; een betrouwbare overheid gaat op een betrouwbare manier om met alle gegevens.

Lenig en slagvaardig

Om als organisatie lenig en slagvaardig te kunnen zijn willen we een vaste kernbezetting organiseren met daaromheen een flexibele schil. Die flexibele schil hoeft niet per se te bestaan uit externe inhuur of medewerkers in tijdelijke dienst. Ook medewerkers die in vaste dienst zijn, zijn op verschillende gebieden inzetbaar. Daarbij maken we een beweging van specialistisch naar generalistisch. In de organisatie richten we een “experticeentrum” in, waarbij vraag en aanbod van opdrachten (korter of langduriger) bij elkaar komen. Hebben we toch op bepaalde terreinen veelvuldig specialistische kennis nodig, dan zorgen we ervoor dat we die kennis in huis hebben.

Waar nodig worden projectmatig teams gevormd om een opdracht uit te voeren. De aard van de opdracht bepaalt de samenstelling van het team. Zowel in de structurele werkzaamheden als in de projectmatige werkzaamheden is oplossingsgerichtheid en een “ja mits” houding de basis

De manier van werken moet merkbaar zijn voor inwoners, ondernemers en verenigingen door:

- Verdere digitalisering van de dienstverlening: goede informatie over de stand van zaken van de productaanvragen en een menselijke maat waar dat wordt gevraagd.
- Participerende overheid die op de onderwerpen waar het kan een stapje terug doet, zodat inwoners zelf initiatieven en beheer in eigen directe leefomgeving kunnen uitvoeren. De rol van de gemeentelijke overheid moet altijd op voorhand duidelijk zijn.
- Een organisatie die de basis op orde heeft, lenig/slagvaardig is en daardoor snel op ontwikkelingen kan inspelen, door een kernbezetting van breed inzetbare en oplossingsgerichte medewerkers.

Voor het verder laten 'landen' van deze organisatiekoers zijn begin 2017 drie regisseurs aangesteld. Zij hebben als taak om samen met het MT de drie bovengenoemde thema's of ontwikkelingen verder te brengen. Dat hierbij cultuuraspecten (bewustwording, houding en gedrag) aan de orde komen is evident.

Wij hebben in de jaarrekening 2016 verschillende succesvolle voorbeelden en initiatieven genoemd van het werken "volgens KOERS". Daarmee is er een eerste aanzet. Mooie voorbeelden zijn:

- Bij meldingen en/of verzoeken om handhavend op te treden gaan we op voorhand eerst het gesprek aan om mogelijke oplossingen te verkennen. Dit laat onverlaat dat we handhavend optreden als de situatie daarom vraagt.
- Vanuit het CJG Tynaarlo zullen vanaf 1 mei 2017 twee medewerkers van het Expertise Team Jeugd wekelijks "sprekuren" gaan voeren op beide huisartsenpraktijken in Vries. Dit om te komen tot een vernieuwde en verbeterde samenwerking rondom kinderen/jongeren en hun ouders en om elkaars expertise te benutten. Met als doel gezinnen op een laagdrempelige manier, zo'n kort mogelijke termijn en zo passend mogelijke hulp te kunnen bieden m.b.t. alle leefgebieden.
- Naar aanleiding van een aantal bouwplaninitiatieven in het buitengebied hebben wij vanuit een "ja mits" houding naar mogelijkheden gezocht om medewerking te verlenen.
- In het kader van de participerende overheid hebben wij een generalistisch netwerker aangesteld die tezamen met de overige netwerkers en (beleids)medewerkers met dit thema aan de slag gaat. In het kader van de participerende overheid hebben wij een generalistisch netwerker aangesteld die tezamen met de overige netwerkers en (beleids)medewerkers met dit thema aan de slag gaat. Tevens zijn er 8 pilots overheidsparticipatie gestart, gericht op het ondersteunen/faciliteren van uiteenlopende inwoner-initiatieven. Het initiatief/trekkerschap blijft daarbij nadrukkelijk bij de initiatiefnemer (co-creëren). Eén initiatief, de buurtmoestuin aan de Loopstukken in Tynaarlo, is inmiddels al in uitvoering gebracht.
- Invoering van het zaakstelsel Mozard.
- Met de aanschaf en invoering van servicepack 1 en 2 van iBurgerzaken wordt tegemoet gekomen aan de selfservice voor en door burgers en bedrijven. Dit betekent digitale dienstverlening 24/7 vanaf elk gewenst apparaat vanaf elke locatie. De apps voor de gebruikers worden als gebruikersvriendelijk én als een verrijking van de gemeentelijke service ervaren. Met de juiste inrichting en sturing kunnen we als gemeente een selfservicepercentage van meer dan 80% behalen. I-geboorte is op dit moment operationeel en de ander apps worden in 2017 en 2018 verder geïmplementeerd
- Aansluiting bij Mijnoverheid
- Eind 2016 hebben wij de mogelijkheden verkend tot het opzetten van een pilotproject om te verkennen hoe wij kunnen en willen omgaan met initiatieven en ideeën van inwoners. De voortgang in samenwerking en de resultaten zijn voor ons belangrijke doelen. Ook zijn medewerkers niet per se vanuit hun eigen vakgebied, maar meer als verbinder van ideeën en initiatieven werkzaam.
- Andere opzet van informatieavonden. De meeste onderwerpen of plannen lenen zich niet meer voor Informatieavonden waarbij plenair informatie wordt gegeven. Inwoners willen in gesprek. Daarom zijn wij overgeschakeld naar inloopavonden. Niet het "zenden" staat centraal, maar het delen van informatie en daarover het gesprek aangaan. Met deze werkwijze kan een goede informatie-uitwisseling plaatsvinden, vaak in één op één gesprekken. Vaak krijgen we op deze manier nuttige informatie.

Verdere ontwikkelingen en inzichten voor 2018

De begroting 2018 is beleidsluw in verband met de verkiezingen in maart 2018. Wij willen de begroting in het bijzonder benutten om inzichten te delen met de gemeenteraad. Die inzichten zijn ook voor een nieuw bestuur van belang en kunnen worden meegenomen bij het opstellen van een bestuursprogramma, na de verkiezingen in 2018. Deze inzichten zijn:

1. Inzicht in de financiële opbouw van de hoofdstukken in de programmabegroting, zodat duidelijk wordt wel deel van de begroting (kosten) wel of niet (direct) beïnvloedbaar is.
2. Inzicht in de personele arbeidscapaciteit van de gemeentelijke organisatie. Daarmee wordt ook helder welke capaciteit beschikbaar is om uitvoering te geven aan accenten van het bestuur om het bestuursprogramma 2018-2022 vanuit de gemeentelijke organisatie mee vorm en inhoud te geven
3. Een inzicht en een advies met betrekking tot de meerjaren- vermogens positie van de gemeente, zodat daarmee ook inzicht bestaat in de incidentele financiële ruimte waarmee accenten en ambities bekostigd kunnen worden
4. Een overzicht van adviezen van het huidige bestuur aan een nieuw bestuur over in gang gezette of in gang te zetten projecten en beleidsambities.

En na de verkiezingen komt daar bij

5. Een overzicht van de ambities van het bestuur voor de periode 2018-2022 en een daaruit voortkomend uitvoeringsplan, financieel doorgerekend en met effect voor de benodigde capaciteitsinzet

Vanuit de bedrijfsvoering willen we zoals genoemd slagvaardig en effectief zijn. Dat betekent dat we goed zicht moeten hebben op de bestuurlijke ambities en opdrachten en de capaciteit die dat vraagt. Hierbij speelt de samenwerking met het bestuur een belangrijke rol. Keuzes maken en prioriteren van opdrachten en werkzaamheden is veelal een bestuurlijke verantwoordelijkheid. Wij vinden het daarom belangrijk dat de relatie die er is tussen bestuurlijke ambities en keuzes en de daarbij benodigde inzet van arbeidscapaciteit in beeld blijft.

Onze ambitie is dat wij , op basis van de inzichten bij de begroting 2018, snel na de verkiezingen en op basis van een bestuursprogramma een houdbare meerjarenafspraken kunnen maken over de inzet van de organisatie. Dat wij daarbij oog moeten houden voor tussentijdse wijzigingen spreekt voor zich, maar vraagt een goede afstemming.

Daarmee is de werkwijze die we voorstellen voor na de verkiezingen een kwaliteitskader voor de inzichten die bij de begroting 2018 in beeld moeten zijn.

Personeel

Het personeelsbestand ziet er per eind van 2016 als volgt uit.

	2013	2014	2015	2016
<i>Stand per einde van het jaar</i>				
Aantal medewerkers	254	248	230	233
Fulltime	138	133	121	124
Deeltijd	116	115	109	109
Vast contract	242	236	222	217
Tijdelijk contract	12	12	8	16
<i>Aantal gedurende het jaar</i>				
Stagiairs	25	32	27	20
Instroom	10	6	7	19
Instroom expertisecentrum	nvt	nvt	nvt	27
Doorstroom via loopbaanloket	21	25	17	14
Uitstroom	20	13	25	17

Tendens richting 2018:

- We willen toewerken naar een toekomstige vaste kernbezetting van 60% en een flexibele kern (interne en externe flexibele schil, zowel mensen in vaste dienst als tijdelijk contract) van 40%.
- Daarnaast vinden we interne doorstroom belangrijk, waarbij medewerkers hun capaciteiten steeds op de beste plek kunnen inzetten. Het expertisecentrum matcht capaciteit met het aanbod van klussen/projecten. Dit bevordert de doorstroom binnen de organisatie en tegelijkertijd betekent dit ook groei van de flexibele kern.
- We bieden starters de kans om werkervaring op te doen. Onder andere door het aanbieden van trainee- en stageplekken.
- Uitstroom van medewerkers blijft stabiel ten opzichte van voorgaande jaren.

Ziekteverzuim

	2013	2014	2015	2016
Verzuimpercentage per jaar	4.27%	4.23%	4.37%	5.60%
<i>Bestaat uit:</i>				
Verzuimpercentage middellang-lang (verzuim > dan 45 dagen)	2.85%	2.86%	2.34%	4.23%
Verzuimpercentage kort	1.42%	1.38%	1.63%	1.37%
Meldingsfrequentie (gemiddeld aantal keren dat een medewerker zich ziek meldt gedurende een jaar)	1.32	1.21	1.44	1.07

Tendens richting 2018:

- We blijven aandacht houden voor positieve ontwikkeling rondom verzuimcultuur. De meldingsfrequentie is en blijft laag. Medewerkers melden zich minder vaak ziek.
- Het bruto-verzuim is richting 2018 weer op het gemiddeld niveau ten opzichte van voorgaande jaren.

Ontwikkeling financiële taakstelling personeel

Taakstelling bedrijfsvoering	2016	2017	2018	2019
Taakstelling	1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000
Verhoging vanuit begroting 2014	200.000	200.000	200.000	200.000
Verhoging vanuit plan 3 zwembaden	99.000	99.000	99.000	99.000
Verhoging vanuit begroting 2015	400.000	700.000	1.000.000	1.000.000
Totaal opgelegde taakstelling	2.299.000	2.599.000	2.899.000	2.899.000
Realisatie per 1 april 2017	- 2.299.000	- 2.300.000	- 2.300.000	- 2.300.000
Nog te realiseren per 1 april 2017 in €	0	299.000	599.000	599.000

6. Totaaloverzicht ontwikkeling begrotingsresultaat

In deze perspectievennota worden op verschillende plaatsen financiële uitwerkingen voorgelegd. In onderstaande tabel is het totaaloverzicht van de financiële ontwikkelingen opgenomen zoals in deze perspectievennota zijn opgenomen. Het startpunt hierbij is de begroting, zoals deze door de raad is vastgesteld op 8 november 2016.

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
Begrotingsresultaat (begroting 2017)	241.818	225.258	143.593	143.593
Financieel resultaat bij ongewijzigd beleid (hst 8)				
Effect voorjaarsbrief 2017	20.000	20.000	19.000	19.000
Aanpassen prijsindex	-81.000	-225.000	-60.000	-60.000
Aanpassing loonindex	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
	-211.000	-355.000	-191.000	-191.000
Totaal effecten meicirculaire 2017	952.981	984.365	1.012.293	1.128.375
Begrotingsresultaat na meicirculaire	983.799	854.623	964.886	1.080.968
Overige onderwerpen (hoofdstuk 9)				
Actualisatie investeringsplanning				
Accommodatiebeleid Zuidlaren/Harens Lyceum	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000
Infrastructuur accommodatiebeleid Zuidlaren	pm	pm	pm	pm
Centrumontwikkeling Zuidlaren	pm	pm	pm	pm
Raadsinformatiesysteem	-19.875	-19.875	-19.875	-19.875
BOA bus	-1.265	-1.265	-1.265	-1.265
Ondergrondse kast weekmarkt Vries	-1.700	-1.700	-1.700	-1.700
Machineberging gemeentewerf	0	-3.200	-3.200	-3.200
Automatisering gemeenteraad	0	-2.650	-2.650	-2.650
Aanpassingen bijdrage GR-en				
VRD	18.502	12.875	3.836	3.836
GGD	-22.716	-22.716	-22.716	-22.716
Recreatieschap Drenthe	-14.466	-14.616	-14.398	-14.398
Aanpassingen begroting				
Uitbreiding formatie ivm VTH-wet	-132.000	-132.000	-132.000	-132.000
Beheer gebouwen tijdelijk in eigendom	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
Huisvestingslasten 't Punthoes	-45.133	-45.133	-45.133	-45.133
Extra BOA	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Nazorg ex-gedetineerden	-7.500	-7.500	-7.500	-7.500
Aardbevingen	-34.000	pm	pm	pm
Introductieprogramma raadsleden	-10.000	0	0	0
Omgevingswet/omgevingsvisie	0	pm	pm	pm
Beheer en exploitatie MFA's en sporthallen	pm	pm	pm	pm
Ziekten en plagen	pm	pm	pm	pm
Totaal effecten overige onderwerpen	-605.153	-572.780	-581.601	-581.601
Nieuw begrotingsresultaat	378.646	281.843	383.285	499.367
<i>Nog bij te stellen met de p.m.-posten</i>	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>

7. Financiële uitgangspunten

De basis om de begroting 2018 op te stellen

7.1 Algemeen

We schrijven de begroting 2018 - 2021 op basis van de uitgangspunten die er zijn voor bestaand beleid en die in deze perspectievennota zijn opgenomen.

- Incidentele meevallers en ook tegenvallers die gedurende het jaar kunnen ontstaan -en die geen directe bestemming hebben- voegen we toe, of onttrekken we aan de Algemene Reserve Grote Investerings (ARGI).
- Geen nieuw beleid zonder financiële dekking, waarbij structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
- De prijsindex 2018 voor kosten, overgedragen budgetten en voor subsidies aan derden stellen we vast op 1,4%. Voor 2019, 2020 en 2021 hanteren we respectievelijk de volgende percentages 1,7%, 1,6% en 1,7%. Deze percentages zijn conform de prijsindex die door het rijk in de meicirculaire 2017 zijn opgenomen. In de begroting 2017 is voor boekjaar 2018 uitgegaan van een prijsindex van 0,90%. De stijging naar 1,4% heeft een negatief effect op het begrotingsresultaat.
- Ten aanzien van mutaties in de algemene uitkering worden alleen mutaties in decentralisatie- en integratie-uitkeringen budgettair neutraal verwerkt. Hierbij wordt de uitkering taakstellend voor de taak opgenomen. Voor overige wijzigingen in de algemene uitkering die het gevolg zijn van taakmutaties geldt dat deze als mutatie van de algemene uitkering (algemene dekkingsmiddelen) worden opgenomen.
- We gaan uit van een compensabiliteit van 96,4%. Dit is gelijk aan het uitgangspunt dat we hebben gehanteerd bij de begroting 2016.
- Er is sprake van structureel en reëel begrotingsevenwicht, conform de eisen die door de toezichthouder aan de (meerjaren)begroting worden gesteld.
- De reservepositie moet ons voldoende weerstandsvermogen garanderen en aan het einde van de huidige bestuursperiode voldoende ruimte bieden aan een nieuw bestuur om keuzes te maken.
- De verwachte baten die als gevolg van de transities in het sociale domein naar gemeenten toekomen (in het kader van Participatiewet, Jeugdzorg en Begeleiding) zijn vanaf 2015 opgenomen in de begroting. Hierbij is als uitgangspunt gehanteerd dat de lasten taakstellend op datzelfde niveau zijn opgenomen. Dat wil zeggen dat we de financiële effecten budgettair neutraal opgenomen hebben in de begrotingen vanaf 2015.
- In de kadernota Participatiewet 'Participatie de norm, werk het doel' heeft de gemeenteraad besloten dat de Participatiewet inclusief de Wsw moet worden uitgevoerd binnen de middelen van de Participatiewet (budgettaire neutraliteit). Het gaat hier om de volgende rijksmiddelen: Wsw, BUIG en re-integratiemiddelen. De dekking voor de bedrijfsvoering van de WPDA komt bij onze gemeente in beginsel uit de algemene uitkering. De begroting 2018 van de WPDA afgezet tegen de gemeentelijke begroting laat een voordeel van € 459.000 op de onderdelen uitkeringen participatiewet, bijstandsverlening zelfstandigen en integratie-uitkering zien. Op de bedrijfsvoering WPDA ontstaat door de herijking van de verdeelsleutel een nadeel van € 254.000.

De hogere bedrijfsvoeringslasten als gevolg van de herijking van de verdeelsleutel zijn in 2017 incidenteel gedekt binnen het sociaal domein. Ook voor 2018 en verder ligt de opdracht er, vanuit het college, om de extra bedrijfsvoeringslasten te dekken binnen het sociaal domein. Echter de budgetten jeugd en WMO komen steeds meer onder druk te staan.

In 2018 ontvangen wij voor alle uitkeringen bij de WPDA € 347.000 meer van het rijk (maakt onderdeel uit van de € 459.000 voordeel) dan de WPDA aan lasten verwacht (incl. BTW

teruggave). Daar staat tegenover dat we op de Wsw/Alescon nog een tekort verwachten van € 175.000 plus een mogelijk tekort op nieuw beschut. Dit tekort moet conform het budgettaire kader (neutraliteit) gedekt worden uit de BUIG of re-integratiemiddelen. In 2017 is dat opgelost door de WPDA te korten op hun re-integratiebudget.

We stellen gezien het voorgaande voor om de hogere bedrijfsvoeringslasten van structureel € 254.000 te dekken uit het structurele overschot van € 459.000 op de onderdelen uitkeringen participatiewet, bijstandsverlening zelfstandigen en integratie-uitkering. Daarnaast stellen we voor het resterende structurele voordeel van € 205.000 ter beschikking te houden voor de WPDA/Alescon. Dit omdat we bij Alescon in 2018 een tekort verwachten van € 175.000 plus een mogelijk tekort op nieuw beschut. Bovendien zien wij toenemende risico's ten aanzien van de meerjarenbegroting bij Alescon.

- We hanteren de in paragraaf 7.2 genoemde indexeringen.
- De volgende uitgangspunten hanteren we voor de belastingen en heffingen:

Omschrijving:	Uitgangspunt 2018 en verder:
OZB	2% meer opbrengsten
OZB niet-woningen eigenaar	2% meer opbrengsten
OZB niet-woningen gebruiker	2% meer opbrengsten
Forensenbelasting	2% meer opbrengsten
Toeristenbelasting	Volgen advies recreatieschap, 2018 € 1,15 en 2019 € 1,20
Afvalstoffenheffing	Kostendekkend, met eventueel inzet voorziening
Rioolheffing	Kostendekkend, met eventueel inzet voorziening
Lijkbezorgingsrechten	De uitgangspunten worden in het najaar voorgelegd
Leges	De uitgangspunten worden in het najaar voorgelegd

7.2 Indexeringen

We stellen de meerjarenbegroting op basis van de huidige inzichten en verwachtingen en aannames voor de komende jaren op. De belangrijkste indexeringen en uitgangspunten voor de meerjarenbegroting sommen we hieronder op. In de eerste kolom staat aangegeven wat de indexatie in de begroting 2016 is geweest, in de kolommen daarna wordt aangegeven welke indices tot en met 2020 worden voorgesteld.

	Opgenomen in Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
Prijnsindex	0,90%	1,40%	1,70%	1,60%	1,70%
Loonkosten (CAO, structureel)	2,00%	2,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Interne rente	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Rente lang geld op te nemen	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Rente kort geld op te nemen	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Rente kort geld uit te zetten	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Inflatie en prijsindexen reguliere lasten gemeente

Met ingang van de begroting 2016 wordt voor wat betreft de prijsindex aangesloten bij de percentages die door het rijk in de meest recente circulaire zijn opgenomen. Dit houdt in dat wij in bovenstaande tabel de percentages uit de meicirculaire 2017 van het rijk hebben overgenomen. Het percentage voor 2018 wijkt 0,5% af van het percentage dat is gehanteerd bij het opstellen van de begroting 2017. Bij het opstellen van de begroting 2018 gebruiken we de percentages die het rijk in de septembercirculaire publiceert. Dit houdt in dat wanneer de percentages in de septembercirculaire hoger zijn dan in de meicirculaire een negatieve bijstelling van de begroting volgt.

Personeelskosten

De huidige cao is 1 mei 2017 afgelopen. Er wordt onderhandeld over een nieuwe cao. De verwachting is dat zowel een loonbijstelling zal plaatsvinden als een bijstelling in verband met een verbetering van de dekkingsgraad van het ABP. Daarom wordt voor het jaar 2018 uitgegaan van een stijging van de loonkosten met 2,5%. Dit percentage ligt 1% hoger dan waar in de begroting 2017 van was uitgegaan en heeft daarmee een negatief effect op de begroting 2018.

Renteontwikkelingen en treasury

- *Interne rente*

De aanpassingen van de BBV die ingaan op 1 januari 2017 schrijven precies voor hoe we de interne rente moeten berekenen. Dit weten we pas definitief bij de begroting. Eerste berekeningen geven aan dat het rentepercentage in de richting van de 1,5% gaat.

- *Rente vast geld op te nemen*

In de begroting 2017 is voor de 'rente vast geld op te nemen' een rentepercentage van 2% gehanteerd. Op basis van de inzichten en verwachtingen in de renteontwikkeling stellen we voor dit percentage niet te wijzigen. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe wordt wel rekening gehouden met een risico-opslag.

- *Rente kort geld op te nemen*

In de begroting 2017 is voor de 'rente kort geld op te nemen' een percentage van 1% gehanteerd. Op basis van de inzichten en verwachtingen in de renteontwikkeling stellen we voor dit percentage niet te wijzigen. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe wordt wel rekening gehouden met een risico-opslag.

- *Rente kort geld uit te zetten*

In de begroting 2017 is voor de 'rente kort uit te zetten geld' een percentage van 0% gehanteerd. Het uitzetten van kort geld komt eigenlijk niet meer voor sinds de invoering van het schatkistbankieren. Over middelen die wij aanhouden in de 'schatkist' wordt nagenoeg geen rente ontvangen. We stellen dan ook voor dit percentage niet aan te passen.

Voorstel:

Vaststellen van de financiële uitgangspunten voor het opstellen van de (meer)jarenbegroting 2018 - 2021.

8. Ontwikkeling begrotingsresultaat

Effecten van reeds genomen besluiten en de meicirculaire 2016

8.1 Toevoeging jaarschijf 2021

In de begroting 2018 zullen wij, conform de wettelijke regels, de jaarschijven 2018, 2019 en 2020 opnemen. Bij het toevoegen van de jaarschijf 2021 hebben we in het begrotingsresultaat rekening gehouden met de ontwikkeling van de uitkeringsfactor in het gemeentefonds.

8.2 Begroting 2018-2021

Startpunt van onderstaand overzicht is het resultaat uit de meerjarenbegroting 2017-2021. Vervolgens hebben we hierin de besluiten die nadien zijn genomen, de invloeden van de jaarrekening 2016, de voorjaarsnota 2017, de mutaties in de Algemene uitkering (meicirculaire 2017) en overige besluiten opgenomen.

Omschrijving	2018	2019	2020	2021
1 Begrotingsresultaat (begroting 2017)	241.818	225.258	143.593	143.593
Financieel resultaat bij ongewijzigd beleid (hst 8)				
2 Effect voorjaarsbrief 2017	20.000	20.000	19.000	19.000
3 Aanpassen prijsindex	-81.000	-225.000	-60.000	-60.000
4 Aanpassing loonindex	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
	-211.000	-355.000	-191.000	-191.000
Effecten meicirculaire 2017				
<i>Uitkeringsfactor</i>				
5 Verdeelreserve/technische correctie	38.165	38.238	38.317	38.397
6 Ontwikkeling accres	648.806	688.291	689.702	767.944
7 Overige ontwikkelingen	19.083	38.238	76.634	76.794
	706.054	764.767	804.653	883.135
<i>Overige aanpassingen meicirculaire</i>				
8 WSW gewijzigde meetmethode	5.616	5.707	5.814	5.904
9 Hoeveelheidsverschillen	238.158	214.920	202.855	240.365
	243.774	220.627	208.669	246.269
<i>Taakmutaties</i>				
Armoedebestrijding onder ouderen	4.182	0	0	0
10 Beëindigingen betalingen aan derden	37.778	42.917	43.671	44.168
Kosten fonds gemeentelijke uitvoering VNG	-37.778	-42.917	-43.671	-44.168
	4.182	0	0	0
<i>Doeluitkeringen</i>				
11 DU impuls brede scholen combinatiefuncties	-1.029	-1.029	-1.029	-1.029
	-1.029	-1.029	-1.029	-1.029
<i>Mutaties m.b.t. sociaal domein</i>				
12 Integratieuitkering WMO	76.167	75.167	75.396	76.528
Verhogen budget WMO	-76.167	-75.167	-75.396	-76.528
13 Decentralisatie AWBZ naar WMO	244.725	244.461	272.495	272.459
Kosten decentralisatie AWBZ naar WMO	-244.725	-244.461	-272.495	-272.459
14 Decentralisatie jeugdzorg	433.479	433.479	471.562	472.109
Kosten decentralisatie jeugdzorg	-433.479	-433.479	-471.562	-472.109
15 Decentralisatie participatiewet	31.123	31.332	31.510	31.691
Kosten decentralisatie participatiewet	-31.123	-31.332	-31.510	-31.691
Totaal effecten meicirculaire 2017	952.981	984.365	1.012.293	1.128.375
Begrotingsresultaat na meicirculaire	983.799	854.623	964.886	1.080.968

Toelichting op de voornoemde onderdelen:

1. In de begroting 2017 – 2020 is sprake van een begrotingsresultaat van € 143.593 in 2020. Dit resultaat hebben we doorgetrokken naar de jaarschijf 2021. Hierin is het effect van de ombuigingen zoals deze in de begroting 2015 zijn opgenomen ook verwerkt.
2. Uit de voorjaarsbrief 2017 blijkt een structureel positief effect van € 20.000 in 2018 en 2019. Vanaf 2020 is het positieve effect € 19.000. Dit nemen we mee in de begroting 2018 en verder.
3. In de begroting 2017 zijn wij uitgegaan van een prijsindex voor 2018 van 0,90%; 2019 1,10% en 2020 1,3%. In de meicirculaire stelt het CPB een verhoging van de prijsindex naar 1,4% in 2018, 1,7% in 2019, 1,6% in 2020 en 1,7% in 2021. Conform onze financiële uitgangspunten passen wij de budgetten in de begroting aan met deze prijsindex. Dit heeft een negatief effect op het begrotingsresultaat.
4. Voor de looncomponent zijn wij in de begroting 2017 voor het jaar 2018 uitgegaan van een index van 1.5%. Op basis van de inzichten, die in hoofdstuk 7 nader zijn toegelicht, gaan wij voor de begroting 2018 uit van een index van 2,5%. Dit heeft een negatief effect op het begrotingsresultaat.

Effecten meicirculaire 2017

5. De algemene uitkering wordt verhoogd om een verschil tussen de stand circulaire en de stand begroting gemeentefonds ongedaan te maken.
6. Op basis van de meicirculaire 2017 verwachten we voor 2018 en verder een positieve bijstelling van de algemene uitkering. Het accres voor 2017 is positief. Dit is vooral het effect van hogere loon- en prijsontwikkeling op de rijksbegroting en een compensatie voor de gestegen pensioenpremies ABP. De meerjarenverwachting is positiever dan waar in de septembercirculaire van was uitgegaan. Dit is hoofdzakelijk een gevolg van loon- en prijsontwikkelingen.
7. Hier zijn de effecten van het plafond BTW-compensatiefonds en de ontwikkelingen van de uitkeringsfactor opgenomen. Het plafond van het BTW-compensatiefonds is ten opzichte van de septembercirculaire 2016 naar boven bijgesteld door een hoger accres en door taakmutaties. De ontwikkeling van de uitkeringsbasis is voor Tynaarlo ook positief. Bij het begrip uitkeringsbasis wordt gesproken over de mutaties van de landelijke inwoners, woonruimten, leerlingen enz. In de veronderstelling dat het te verdelen bedrag niet toeneemt als de hoeveelheid stijgt, zal per maatstaf met maatstafgewicht evenredig moeten dalen. De aantallen in Tynaarlo groeien harder dan landelijk gemiddeld, waardoor een positief effect op de algemene uitkering ontstaat.
8. Met ingang van 2017 worden de WSW-middelen verdeeld op basis van “betalende gemeente” in plaats van “woongemeente”. Deze gewijzigde verdeelsystematiek heeft een positief effect.
9. Het aantal inwoners in de gemeente is harder gestegen dan waar we in de begroting 2017 vanuit zijn gegaan. Ook zijn er meer jongeren en is er sprake van een grotere stijging van het aantal (recreatie)woningen. Dit heeft een positief effect op de algemene uitkering.
10. Vanaf 2018 is er geen sprake meer van rechtstreekse betalingen uit het gemeentefonds aan derden. De bestaande reserveringen binnen de begroting van het gemeentefonds worden ongedaan gemaakt en de middelen worden toegevoegd aan het gemeentefonds. Dit heeft een positief effect op de algemene uitkering. Om de gezamenlijke activiteiten in de toekomst financieel te kunnen blijven faciliteren is de VNG namens gemeenten voornemens een Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering in het leven te roepen. Dit zal kosten met zich meebrengen. Hier houden wij in de begroting 2018 rekening mee door de middelen die worden toegevoegd aan de algemene uitkering hiervoor in de begroting op te nemen.
11. De doeluitkering Brede impuls combinatiefuncties is naar beneden bijgesteld. Conform de afspraken zoals verwoord in hoofdstuk 7 “financiële uitgangspunten” wordt deze verwerkt als bijstelling op het begrotingsresultaat.

12. De integratie-uitkering WMO stijgt de komende jaren. Conform onze uitgangspunten wordt deze bijstelling budgettair neutraal verwerkt.
13. De uitkering voor decentralisatie AWBZ naar WMO stijgt de komende jaren. Conform onze uitgangspunten wordt deze bijstelling budgettair neutraal verwerkt.
14. De decentralisatie-uitkering jeugdzorg is bijgesteld. Conform onze uitgangspunten wordt deze bijstelling budgettair neutraal verwerkt.
15. De decentralisatie-uitkering participatiewet stijgt de komende jaren. Conform onze uitgangspunten wordt deze bijstelling budgettair neutraal verwerkt.

Voorstel:

Kennis nemen van de ontwikkeling van het begrotingsresultaat als gevolg van de reeds genomen besluiten en de effecten van de meicirculaire op basis van de financiële uitgangspunten die in hoofdstuk 7 zijn benoemd.

9. Overige onderwerpen

Uitdagingen die nog een plek moeten krijgen in de begroting

In het vorige hoofdstuk hebben wij de ontwikkeling van het begrotingsresultaat geschetst rekening houdend met reeds genomen besluiten en de effecten van de meicirculaire. Daarnaast zijn er overige onderwerpen die van invloed zijn op de ontwikkeling van het begrotingsresultaat in de komende jaren. In dit hoofdstuk lichten wij deze ontwikkelingen toe.

Overige onderwerpen	2018	2019	2020	2021
Actualisatie investeringsplanning				
16 Accommodatiebeleid Zuidlaren/Harens Lyceum	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000
17 Infrastructuur accommodatiebeleid Zuidlaren	pm	pm	pm	pm
18 Centrumontwikkeling Zuidlaren	pm	pm	pm	pm
19 Raadsinformatiesysteem	-19.875	-19.875	-19.875	-19.875
BOA bus	-1.265	-1.265	-1.265	-1.265
Ondergrondse kast weekmarkt Vries	-1.700	-1.700	-1.700	-1.700
Machineberging gemeentewerf	0	-3.200	-3.200	-3.200
Automatisering gemeenteraad	0	-2.650	-2.650	-2.650
Aanpassingen bijdrage GR-en				
20 VRD	18.502	12.875	3.836	3.836
GGD	-22.716	-22.716	-22.716	-22.716
Recreatieschap Drenthe	-14.466	-14.616	-14.398	-14.398
Aanpassingen begroting				
21 Uitbreiding formatie ivm VTH-wet	-132.000	-132.000	-132.000	-132.000
22 Beheer gebouwen tijdelijk in eigendom	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
23 Huisvestingslasten 't Punthoes	-45.133	-45.133	-45.133	-45.133
24 Extra BOA	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
25 Nazorg ex-gedetineerden	-7.500	-7.500	-7.500	-7.500
26 Aardbevingen	-34.000	pm	pm	pm
27 Introductieprogramma raadsleden	-10.000	0	0	0
28 Omgevingswet/omgevingsvisie	0	pm	pm	pm
29 Beheer en exploitatie MFA's en sporthallen	pm	pm	pm	pm
30 Ziekten en plagen	pm	pm	pm	pm
Totaal effecten overige onderwerpen	-605.153	-572.780	-581.601	-581.601
Nieuw begrotingsresultaat	378.646	281.843	383.285	499.367

Actualisatie investeringsplanning

16. Met betrekking tot het accommodatiebeleid/Harens Lyceum hebben wij in de begroting 2017 hier nog een pm-post opgenomen, omdat nog niet duidelijk was welke investering wij konden verwachten. Op 4 juli 2017 wordt de gemeenteraad nader geïnformeerd over de ontwikkelingen van het accommodatiebeleid Zuidlaren. Aan het structurele budget dat op 8 december 2015 beschikbaar is gesteld voor de dekking van de kapitaallasten van het accommodatiebeleid moet structureel een bedrag van € 250.000 worden toegevoegd. Zie voor een nadere toelichting hoofdstuk 2 Accommodatiebeleid.
17. De noodzakelijke aanpassingen van de infrastructuur in Zuidlaren als gevolg van het accommodatiebeleid hebben wij op dit moment nog niet in beeld. Vandaar dat hier een p.m.-post is opgenomen. Voor de behandeling van de begroting verwachten wij hier invulling aan te kunnen geven.

18. Wij werken volop aan een plan voor de centrumontwikkeling in Zuidlaren. De kosten hiervoor zullen een beslag gaan leggen op de begroting. Ook dit onderwerp verwachten wij in de komende maanden verder uitwerken, ter vaststelling aan de raad voorleggen en opnemen in de begroting 2018.
19. In de begroting 2017 hebben wij voor het eerst de investeringsplanning opgenomen. Gelijktijdig met het vaststellen van de begroting zijn ook de kredieten voor de investeringen van de jaarschijf 2017 beschikbaar gesteld. In de voorjaarsbrief hebben wij voorstellen gedaan om een krediet te verhogen (bus BOA's) en twee nieuwe kredieten beschikbaar te stellen. Deze waren nog niet opgenomen in de begroting 2017. Wanneer de raad instemt met de voorjaarsbrief 2017 en de kredieten worden vrijgegeven voor 2017, betekent dit dat de kapitaallasten hiervoor moeten worden opgenomen in de begroting vanaf 2018.

In de geactualiseerde investeringsplanning (hoofdstuk 11) zijn aanvullende investeringen 2018 opgenomen. Dit betreft de automatisering voor de gemeenteraad (lpads) en het plaatsen van een machineberging op de gemeentewerf. Voor de uit deze investeringen voortvloeiende kapitaallasten is in de begroting nog geen dekking aanwezig. De kapitaallasten gaan lopen vanaf het jaar volgend op de investering. Daarom nemen we deze mee in een bijstelling van de begroting vanaf 2019.

20. Aanpassingen bijdrage GR-en

De bijdrage van de gemeente aan de verschillende gemeenschappelijke regelingen wordt vastgesteld aan de hand van de begroting van de desbetreffende gemeenschappelijke regeling. In de afgelopen periode zijn de begrotingen 2018 van de GR-en aan de gemeenteraad aangeboden. De aanpassingen van de financiële bijdragen aan de GR-en zijn hier verwerkt en worden, overeenkomstig onze uitgangspunten, gemuteerd op het begrotingsresultaat.

Overige aanpassingen

21. Uitbreiding formatie in verband met VTH-wet

Het Rijk, het IPO (interprovinciaal overleg) en de VNG zijn in 2009 een set kwaliteitscriteria overeen gekomen. Deze kwaliteitscriteria zijn bedoeld om de uitvoering van de VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) door gemeenten en provincies in het omgevingsrecht te professionaliseren en de kwaliteit in de organisatie te borgen. In het najaar 2016 heeft de raad een verordening vastgesteld, waarmee op basis van de kwaliteitscriteria, gemeenten op meer uniforme wijze de kwaliteit van de uitvoering van VTH-taken kunnen borgen. De kwaliteitscriteria gaan over proces, inhoud en kritieke massa. De gemeente voldoet nog niet aan de eis m.b.t. de kritieke massa. Op het gebied van toezicht & handhaving en juridische vergunningverlening is onvoldoende capaciteit beschikbaar om aan de eis te kunnen voldoen. Om aan de eisen te kunnen voldoen is twee fte extra capaciteit noodzakelijk.

22. Beheer gebouwen tijdelijk in eigendom

Regelmatig komen gebouwen tijdelijk in eigendom en beheer van de gemeente in afwachting van ontwikkeling of verkoop. Deze situatie ontstaat onder andere door het accommodatie beleid, onderwijs ontwikkelingen, e.d. Aan het bezit en beheer van deze gebouwen zijn kosten verbonden: nuts, belastingen en noodzakelijk onderhoud. Voor het betalen van deze kosten zijn geen budgetten in de begroting opgenomen. De verwachting is dat het aantal gebouwen in tijdelijk beheer mede door het accommodatiebeleid in de komende jaren toeneemt. Om slagvaardig hiermee om te kunnen gaan is het voorstel om structureel een budget op te nemen in de begroting voor deze kosten.

23. Huisvestingslasten 't Punthoes

De gemeente heeft een overeenkomst met de SOBT waarin is opgenomen dat wanneer de SOBT 't Punthoes verlaat, 't Punthoes terugvalt aan de gemeente. De gemeente dient dan ook de lening die nog op 't Punthoes rust over te nemen. Eveneens komen de overige eigenaarslasten dan voor rekening van de gemeente. Hiervoor is nog geen budget in de begroting opgenomen. Wij stellen voor vanaf 2018 hiervoor een structureel budget in de begroting op te nemen. Met de SOBT kan worden gezocht naar het juiste moment om 't Punthoes te verlaten en plannen te ontwikkelen voor de ontwikkeling/verkoop van 't Punthoes.

24. *Extra BOA*

Om overlast door jongeren tegen te gaan is voor 2016 en 2017 extra BOA-inzet gerealiseerd. De kosten konden worden gedekt uit de reserve openbare orde en veiligheid. Wij stellen voor deze BOA-inzet structureel te maken en hiervoor € 50.000 in de begroting op te nemen.

25. *Nazorg ex-gedetineerden*

Als gemeente hebben wij een taak voor de nazorg van ex-gedetineerden. Op dit moment is hiervoor nog geen budget in de begroting opgenomen. Wij stellen voor hiervoor in de begroting met ingang van 2018 een structureel budget op te nemen.

26. *Aardbevingen*

In het mijnbouwdossier komen wij als college op voor de belangen van gemeente Tynaarlo en haar inwoners. Vanuit dit perspectief hebben wij begin 2017 gemeend beroep te moeten aantekenen tegen het winningsplan gasveld Groningen. Tevens hebben wij een negatief advies gegeven aan de minister van Economische Zaken aangaande het winningsplan Westerveld. Wij blijven deze procedures ook in de toekomst nauwgezet volgen. Daar waar mogelijk wenden wij (zowel op formele als informele wijze) onze invloed aan om de afhandeling van schademeldingen als gevolg van aardbevingen te verbeteren. Hiervoor is ambtelijke inzet nodig. Daarnaast wordt extern juridisch advies gevraagd. Voor 2018 schatten wij de kosten in op een bedrag van € 34.000. Voor de jaren daarna kan nog geen inschatting worden gemaakt. Daarom is voor deze jaren een p.m.-post opgenomen.

27. *Introductieprogramma raadsleden*

Na de verkiezingen van maart 2018 wordt aan de nieuwe gemeenteraad een introductie- en trainingsprogramma aangeboden. De kosten worden geraamd op € 10.000. Hiervoor is in de bestaande begroting geen dekking aanwezig.

28. *Omgevingswet/omgevingsvisie*

We bereiden ons voor op de nieuwe Omgevingswet. Deze wet leidt tot deregulering in het fysieke domein. De verwachting is dat er minder vergunningen nodig zijn en procedures eenvoudiger en korter worden. Deze transitie is een grote en complexe operatie, vergelijkbaar met de drie decentralisaties in het sociale domein. De kosten voor de invoering van de Omgevingswet zijn aanzienlijk, maar onontkoombaar. Niemand heeft echter nog een exact beeld van de kosten van invoering en van de baten als de wet eenmaal in werking is. Daarom nemen wij hier een p.m.-post op.

29. *Beheer en exploitatie MFA's en sporthallen*

De gemeente Tynaarlo heeft meerdere gebouwen met een maatschappelijke functie in eigendom. Er is echter een grote diversiteit aan beheer, sturing en invloed ontstaan tijdens de afgelopen jaren. Duidelijk is dat de huidige situatie zowel financieel als anderszins kwetsbaar is en onvoldoende toekomstbestendig. Dit heeft de aanleiding gevormd voor ons college om in te zoomen op het beheer van deze gebouwen en hierop nadrukkelijker de regie te voeren. Wij werken aan een oplossing die voldoende zekerheid biedt voor het toekomstig beheer en de exploitatie van deze gebouwen. Deze oplossing hoeft niet uniform te zijn. Wat goed functioneert hoeft natuurlijk niet te veranderen. Daar waar verandering aan de orde of wenselijk is gaan wij uit van maatwerk waarin voldoende ruimte is voor inbreng van uit het dorp en vrijheid qua vorm per dorp. Bij de uitwerking van de (ver)nieuw(d)e opzet van beheer en exploitatie van deze gebouwen gaan wij ook nadrukkelijk kijken naar de mogelijkheden om ook sociaal maatschappelijke meerwaarde te creëren door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten binnen het beheer van MFA's en sporthallen. Met inzet vanuit Participatie en Re-integratie wordt deze doelgroep een mooie kans geboden op werkervaring en opleidingsperspectief.

In de komende maanden zullen wij een keuze maken in de manier waarop het beheer van MFA's en sporthallen voor de toekomst het beste ingericht kan worden, waarbij de hiervoor aangegeven kwaliteitseisen leidraad vormen en het creëren van maatschappelijke en sociale meerwaarde en maatwerk van de te kiezen beheervorm uitgangspunt zijn.

Deze uitwerking en het hiervoor beschikbaar stellen van (extra) middelen zullen wij u voorstel voorleggen bij de komende begrotingsbehandeling.

30. Ziekten en plagen

De afgelopen jaren zien we dat het klimaat verandert, het wordt warmer. Dat geeft een veranderend beeld in dieren en planten. Meer biodiversiteit is natuurlijk altijd welkom, maar er moeten geen nadelige effecten ontstaan. En die zijn er wel. De eikenprocessie rups rukt op. Beheersen van dit probleem gaat veel geld kosten. We kennen de Japanse duizendknop, een heel diep wortelend gewas die nagenoeg niet te bestrijden is, maar wel een plaag is voor bv beschoeiingen. Jacobskruiskruid en de bereklauw zijn iets minder erg, maar er kan lichamelijke schade optreden. Dit geldt ook voor de grote waternavel, waar onze buurgemeente veel last van heeft. De komende maanden brengen wij onze verantwoordelijkheid in beeld en maken wij in inschatting van de kosten die met de bestrijding gemoeid zijn.

Voorstel:

Kennis nemen van de ontwikkeling van het begrotingsresultaat als gevolg van de in dit hoofdstuk beschreven thema's.

10. incidenteel nieuw beleid 2018

Ruimte voor incidenteel nieuw beleid in 2018

Voor de jaren 2016 tot en met 2018 hebben we in onze brief van 12 april 2016 en de perspectievennota 2016 voorgesteld jaarlijks een bedrag van € 750.000, totaal € 2,25 miljoen, beschikbaar te stellen voor incidenteel nieuw beleid voor het plaatsen van accenten. In de begroting 2017 zijn ideeën voor accenten in 2018 opgenomen. In de periode dat wij deze perspectievennota hebben opgesteld, hebben wij nieuwe ideeën geïnventariseerd.

Op basis van de begroting 2017 waar een eerste inventarisatie van de ideeën voor 2018 is opgenomen, was voor 2018 nog een bedrag van € 200.000 beschikbaar. Onderstaand een overzicht van de ideeën voor incidenteel nieuw beleid die wij tot nu toe hebben geïnventariseerd. Een definitief voorstel volgt bij de begroting 2018.

Omschrijving	2018
Reeds besloten door gemeenteraad	
Vertragen taakstelling bibliotheken (31 mei 2016)	135.000
Impuls onderwijs	100.000
Ideeën voor inzet incidenteel nieuw beleid opgenomen in begroting 2017	
Doorgaan met Tynaarlo Verbindt	50.000
Vrijtijdseconomie	50.000
Project-/activiteitensubsidies	40.000
Impuls volkshuisvesting/sociale woningbouw	125.000
Gebiedsfondsen/gebiedsgericht werken	50.000
Aanvullende ideeën voor inzet incidenteel nieuw beleid	
Skatebaan Zuidlaren	20.000
Beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte	5.000
Update archeologische kaart	20.000
De Braak Paterswolde	pm
Totaal ideeën incidenteel nieuw beleid 2018	595.000
Beschikbaar	750.000
Nog beschikbaar	155.000

11. Actualisatie meerjareninvesteringsplanning

Inleiding

Op 10 november 2015 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde nota activeren, waarderen en afschrijven vastgesteld. Het doel van de nota was onder meer een belangrijke bijdrage te leveren aan een houdbaar en duurzaam financieel beleid ten aanzien van de dekking van investeringen. Om dat te bereiken zijn een aantal belangrijke wijzigingen in het financieel beleid ten aanzien van activeren, waarderen en afschrijven doorgevoerd. Deze wijzigingen betreffen:

- De jaarlijkse vrijval van kapitaallasten wordt niet langer verwerkt als een voordeel in het saldo van de (meerjaren)begroting, maar als incidentele toevoeging aan de Argi opgenomen.
- Het jaarlijks opstellen van een investeringsplanning, waarbij in beeld wordt gebracht welke:
 - Nieuwe investeringen of uitbreidingsinvesteringen de komende tien jaar worden verwacht en een raming van de bijbehorende kapitaallasten. Voor deze kapitaallasten is geen dekking in de huidige begroting aanwezig, maar door het inzicht dat de investeringsplanning biedt, kan via reguliere besluitvorming in de perspectievennota dekking worden gevonden voor dit structureel nieuw beleid.
 - Vervangingsinvesteringen en levensduurverlengende investeringen plaatsvinden na afloop van de economische levensduur van de geactiveerde investeringen. De inschatting van de omvang van de investeringen en bijbehorende kapitaallasten kan worden afgezet tegen de in de begroting structureel beschikbare middelen voor deze investering. Indien blijkt dat in de begroting onvoldoende structurele middelen aanwezig zijn, bijvoorbeeld door prijsstijgingen, kan via reguliere besluitvorming in de perspectievennota dekking worden gevonden voor deze structurele verzwaring van bestaand beleid.
- De investeringsplanning wordt eenmaal per jaar geactualiseerd bij het opstellen van de perspectievennota en hiervan wordt een samenvatting opgenomen in de paragraaf kapitaalgoederen.
- De budgetten ter dekking van de kapitaallasten worden jaarlijks geïndexeerd conform het percentage voor de prijsindex, zoals opgenomen in de begroting/perspectievennota. Hiermee wordt beoogd dat het budget voor kapitaallasten groeit conform de inflatie. Als bij vervanging dan blijkt dat de kostprijs hoger is door inflatie, kunnen de hogere kapitaallasten worden opgevangen doordat het structureel beschikbare budget ook is gestegen.

In de begroting 2017 is voor het eerst een investeringsplanning voor de komende jaren opgenomen en zijn met het vaststellen van de begroting 2017 de kredieten voor het jaar 2017 beschikbaar gesteld door de gemeenteraad. Dit proces wordt ook weer toegepast bij de begroting 2018. Daarom vinden wij het belangrijk nu al vast inzicht te geven in de verwachte investeringen 2018 – 2021. De investeringsplanning die in de begroting 2017 was opgenomen is geactualiseerd. Met het vaststellen van de perspectievennota 2017 worden de kredieten nog niet vrijgegeven; het overzicht dient nu puur ter informatie. Een uitgebreide toelichting op de investeringen 2018 wordt in de begroting 2018 opgenomen.

In het overzicht is aangegeven in welke jaren welke investeringen worden verwacht en of voor deze investeringen al budgetten in de begroting aanwezig zijn. Dit is opgenomen voor de investeringen, waarvan het investeringsbedrag al bekend is. Voor investeringen die nog op p.m. staan, is het niet mogelijk nu al op te nemen of dekking voor de kapitaallasten beschikbaar is.

Investeringsplanning 2018 - 2023

Taakveld	Omschrijving	Dekking	Investering 2018	Investering 2019	Investering 2020	Investering 2021	Investering 2022	Investering 2023
Accommodatiebeleid (scholenbouw en sportvoorzieningen)								
<i>Onderwijshuisvesting en sportvoorziening in Zuidlaren</i>								
<i>Jonglaren</i>								
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw Jonglaren	ja				1.114.300	
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw flexibele schil Jonglaren	ja				111.926	
4.2	Onderwijshuisvesting	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde Jonglaren	ja					187.104
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw Jonglaren						pm
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw flexibele schil Jonglaren						pm
<i>De Lichtkring</i>								
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw de Lichtkring	ja			839.906		
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw flexibele schil de Lichtkring	ja			73.133		
4.2	Onderwijshuisvesting	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde de Lichtkring	ja				356.815	
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw de Lichtkring						pm
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw flexibele schil de Lichtkring						pm
<i>De Schuthoek</i>								
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw De Schuthoek	ja				747.352	
4.2	Onderwijshuisvesting	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde De Schuthoek	ja					233.531
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw De Schuthoek						pm
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw flexibele schil De Schuthoek						pm
<i>De Tol</i>								
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw De Tol	ja			1.338.607		
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw flexibele schil De Tol	ja			201.864		
4.2	Onderwijshuisvesting	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde De Tol	ja				520.287	
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw De Tol						pm
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw flexibele schil De Tol						pm
<i>Schuilingsoord</i>								
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw Schuilingsoord	ja		1.694.667			
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw flexibele schil Schuilingsoord	ja		273.103			
4.2	Onderwijshuisvesting	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde Schuilingsoord	ja			621.783		
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw Schuilingsoord						pm
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw flexibele schil Schuilingsoord						pm

Investeringsplanning 2018 - 2023

Taakveld	Omschrijving	Dekking	Investering 2018	Investering 2019	Investering 2020	Investering 2021	Investering 2022	Investering 2023
<i>de Zuidwester</i>								
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw de Zuidwester	ja		938.993			
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw flexibele schil de Zuidwester	ja		86.490			
4.2	Onderwijshuisvesting	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde de Zuidwester	ja			99.536		
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw de Zuidwester				pm		
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw flexibele schil de Zuidwester				pm		
<i>het Stroomdal</i>								
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw het Stroomdal	ja		894.349			
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw flexibele schil het Stroomdal	ja		91.833			
4.2	Onderwijshuisvesting	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde het Stroomdal	ja			96.286		
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw het Stroomdal				pm		
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw flexibele schil het Stroomdal				pm		
<i>Harens Lyceum</i>								
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw Harens Lyceum	ja		3.053.028			
4.2	Onderwijshuisvesting	(Ver)nieuwbouw flexibele schil Harens Lyceum			pm			
4.2	Onderwijshuisvesting	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde Harens Lyceum	ja			660.651		
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw Harens Lyceum				pm		
2.1	Verkeer en vervoer	Infrastructurele werken bij (ver)nieuwbouw flexibele schil Harens Lyceum				pm		
5.2	Sport	Nieuwbouw enkele sporthal en Metahal Wenhackers, incl. duurzaamheidsmaatregelen	ja		4.537.711			
5.2	Sport	Nieuwbouw enkele sporthal Centrum Zuidlaren, incl. duurzaamheidsmaatregelen	ja				809.858	
5.2	Sport	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde Ludinge	ja					75.000
5.2	Sport	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde Goudenregenlaan	ja			75.000		
5.2	Sport	Sloop, asbestverwijdering en boekwaarde de Zwet	ja			230.799		
5.2	sport	clustering sport op Wenackers	ja	700.000	3.000.000			
Welzijn en sportvoorzieningen								
5.2	Sport	Vervanging sportvoorzieningen		pm	pm	pm		
5.2	Sport	renovatie tennisvereniging AYR baan 1-4	ja	70.239				
5.2	Sport	renovatie tennisvereniging de Marsch baan 1-3	ja	52.236				
5.2	Sport	renovatie HCE 1e veld	ja			34.500		
5.2	Sport	w Actief vervanging/renovatie oefenveld	ja			173.333		
6.1	Samenkracht/burgerparticipatie	Vervanging voorziening op het gebied van welzijn		pm	pm	pm		
6.2	Samenkracht/burgerparticipatie	sloop Dorpshuis Ludinge	ja					70.000

Investeringsplanning 2018 - 2023

Taakveld	Omschrijving	Dekking	Investering 2018	Investering 2019	Investering 2020	Investering 2021	Investering 2022	Investering 2023
Riolering in combinatie met wegconstructies								
7.2	Riolering	Vervanging riolering Westlaren fase II - onderdeel riolering	ja	762.000				
2.1	Verkeer en vervoer	Vervanging riolering Westlaren fase II - onderdeel wegconstructie	ja	178.100				
7.2	Riolering	Vervanging riolering Westlaren fase III - onderdeel riolering	ja		950.000	900.000	900.000	
2.1	Verkeer en vervoer	Vervanging riolering Westlaren fase III - onderdeel wegconstructie	ja		364.000	211.900	231.538	
7.2	Riolering	Vervanging riolering woongebied Oranjelaan - onderdeel riolering	ja	620.000				
2.1	Verkeer en vervoer	Vervanging riolering woongebied Oranjelaan - onderdeel wegconstructie	ja	126.204				
7.2	Riolering	Vervanging riolering Domineeskamp - onderdeel riolering	ja		267.000			
2.1	Verkeer en vervoer	Vervanging riolering Domineeskamp - onderdeel wegconstructie	ja		148.200			
7.2	Riolering	Vervanging riolering Westerhorn - onderdeel riolering	ja			923.000		
2.1	Verkeer en vervoer	Vervanging riolering Westerhorn - onderdeel wegconstructie	ja			93.600		
7.2	Riolering	Vervanging gemalen pompgemalen	ja	277.300	147.000	18.000	18.000	
7.2	Riolering	Vervanging riolering Leenakkersweg - onderdeel riolering	ja				950.000	
2.1	Verkeer en vervoer	Vervanging riolering Leenakkersweg - onderdeel wegconstructie	ja				165.272	
7.2	Riolering	Vervanging gemalen hoofdgemalen	ja	81.000	110.000	10.000	106.000	
7.2	Riolering	Vervanging hoofdgemalen put	ja	217.000				
7.2	Riolering	Vervanging persleidingen hoofdgemalen	ja		62.200			
7.2	Riolering	Vervanging persleidingen pompgemalen	ja				6.000	
Tractie								
Div	Diverse taakvelden	Vervanging bestelauto's	ja	116.000	91.000			
Div	Diverse taakvelden	Vervanging bestelauto	ja		33.000			
Div	Diverse taakvelden	Vervanging tractor	ja		85.000		85.000	
Div	Diverse taakvelden	Vervanging grasmachine	ja			100.000		
Div	Diverse taakvelden	Vervanging laadschop	ja	220.000		70.000		
Div	Diverse taakvelden	Vervanging zoutstrooier(s)	ja	60.000	115.000	22.000		
Div	Diverse taakvelden	vervanging land- en tuinbouw materiaal	ja	18.000		7.000	41.000	
Div	Diverse taakvelden	vervanging schaftwagens	ja	16.000	9.000			
Div	Diverse taakvelden	vervanging aanhangwagens	ja	4.500				
7.2	Riolering	Vervanging vrachtauto's (aanhangers)	ja			10.000	100.000	
Div	Diverse taakvelden	Machineberging gemeentewerf	ja	80.000				

Investeringsplanning 2018 - 2023

Taakveld		Omschrijving	Dekking	Investering 2018	Investering 2019	Investering 2020	Investering 2021	Investering 2022	Investering 2023
Afval									
7.3	Afval	Nieuwbouw KCA-depot	ja	100.000					
Kunstwerken									
2.1	Verkeer en vervoer	Vervanging kunstwerken		pm	pm	pm			
Openbare verlichting									
2.1	Verkeer en vervoer	Vervanging masten		pm	pm	pm			
2.1	Verkeer en vervoer	Vervanging armaturen		pm	pm	pm			
Gladheidsbestrijding									
2.1	Verkeer, wegen en water	Opslag pekelwater	ja	40.000					
Verkeersregelinstallaties									
2.1	Verkeer en vervoer	Vervangen installatie oversteek fietsen en voetgangers Hogeweg Zuidlaren	ja	40.000					
Automatisering									
0.4	Overhead	Vervanging storage	nb		150.000				
0.4	Overhead	Vervanging netwerk en server	ja	40.000	40.000	40.000			
0.4	Overhead	Vervanging telefonie	ja	40.000					
0.1	Bestuur	aanschaf iPads raad 2018	ja	10.000					

12. Ontwikkeling reservepositie 2018 – 2021

Ontwikkeling reservepositie 2018 – 2021

De algemene reserves van de gemeente bestaan uit de Algemene Reserve Calamiteiten (Arca), de Algemene Reserve Grote Investeringen (Argi) en de Algemene Reserve met Inkomensfunctie (Armi). In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de reservepositie de komende jaren.

Algemene reserve grote investeringen (Argi)

De algemene reserve grote investeringen (Argi) heeft meerdere doelen:

- buffer voor de opvang van risico's;
- buffer voor opvang van tegenvallers in de lopende exploitatie;
- basis voor genereren van renteopbrengsten t.b.v. dekking incidenteel nieuw beleid;
- goed rentmeesterschap t.b.v. de toekomst/nieuw bestuur;
- budget voor het realiseren van wensen.

De Argi is de reserve die wordt gebruikt in directe relatie met de exploitatie. Incidentele meevallers die gedurende het jaar ontstaan worden toegevoegd aan deze reserve en incidentele tegenvallers worden onttrokken. Per 1 januari 2017 is de stand van de Argi € 4.747.488. Eind 2017 komt deze reserve naar verwachting uit op een saldo van € 12.371.559. Dat is inclusief de toevoeging naar aanleiding van de vaststelling van de jaarrekening 2016 (€ 4.036.812) en de overige vermeerderingen en verminderingen, zoals het nieuw beleid voor 2017 en 2018) die in de begroting van 2017 zijn opgenomen. De financiële ruimte in de Argi bepaalt de ruimte die beschikbaar is voor de invulling van incidenteel nieuw beleid. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met de weerstandsratio. Het college streeft naar een risicoafdekking van minimaal 100%.

Geprognotiseerd verloop van de Argi van 1-1-2017 t/m 31-12-2021					
	2017	2018	2019	2020	2021
Stand op 1 januari	4.747.488	12.371.559	7.906.554	6.888.275	7.330.626
	4.747.488	12.371.559	7.906.554	6.888.275	7.330.626
<i>Toevoegingen</i>					
Jaarrekeningresultaat 2016	4.036.812				
Opheffen bestemmingsreserves bij de jaarrekening 2016	132.437				
Subtotaal toevoegingen	4.169.249	0	0	0	0
<i>Begrotingswijzigingen</i>					
Nr 3: Vormen reserve tijdelijk lokaal Mariaschool	-143.086				
Nr 3: Vormen reserve speellokaal Mariaschool	-110.623				
Nr 8: Krediet aankoop perceel Asserstraat	-17.000				
Nr 9: Impuls onderwijs groene schoolpleinen en / of digitalisering	-100.000				
	-370.709				
<i>Onttrekkingen incidentele investeringen</i>					
Economische visienota	-100.000				
Investeringsplan college accenten 2016 t/m 2019 (minus Begr.wijz)	-1.360.000	-650.000			
Culturele gemeente 2017	-42.692				
Friciekostenbudget bedrijfsvoering	-150.000	-150.000			
Iniatiefvoorstel meedoenbanen	-55.000				
Leefbaarheidsfonds	pm	pm	pm	pm	pm
Gebiedsfonds	pm	pm			
Subtotaal incidentele investeringen	-1.707.692	-800.000	0	0	0
<i>Thema: Decentralisaties sociaal domein</i>					
	-945.000				
<i>Thema: Accomodatiebeleid</i>	6.882.933	-3.986.605	-1.348.357	71.662	-413.500
<i>Thema: Beheer en onderhoud wegen</i>	125.980	225.105	184.737	137.312	85.726
<i>Toevoeging vrijval kapitaallasten algemeen</i>	50.037	96.495	145.341	233.377	233.377
Subtotaal themaboekje en activabeleid	6.113.950	-3.665.005	-1.018.279	442.351	-94.397
<i>Overig</i>					
Dotatie reserve mechanisatie	-580.727				
Stand op 31 december	12.371.559	7.906.554	6.888.275	7.330.626	7.236.229

Verwachtingen ten aanzien van de reserves

Zoals reeds aangegeven wordt verwacht dat voor de ontwikkeling van een aantal belangrijke thema's onttrekkingen aan de Argi de komende jaren noodzakelijk zijn. Onderstaand wordt inzicht gegeven in de verwachte mutaties op de Argi, zodat een beeld wordt geschetst welke mogelijkheden de Argi biedt voor nieuwe ontwikkelingen.

Verwachtingen mutaties Argi	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal
Thema: Accomodatiebeleid Zuidlaren			-3.000.000	-473.100	-2.625.530	
Centrumontwikkeling Zuidlaren		pm	pm	pm	pm	
VJB: Groningen Airport Eelde	-1.840.000					
VJB: omgevingswet/omgevingsvisie	pm					
VJB: incidenteel voordeel	875.000					
VJB: bedrijvenregeling Drenthe	-200.000					
Resultaten grondexploitaties	pm	pm	pm	pm	pm	
Verwachte mutaties	-1.165.000	0	-3.000.000	-473.100	-2.625.530	-7.263.630

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat wij de komende jaren nog aanzienlijke onttrekkingen aan de Argi verwachten, waardoor het saldo dat wij, met de kennis van nu, eind 2021 in de Argi verwachten, nagenoeg geheel benodigd zal zijn voor de financiering van bovengenoemde thema's.

Algemene reserve calamiteiten (Arca)

De Arca dient als weerstandsvermogen voor de opvang van de gevolgen van calamiteiten en risico's. In de nota weerstandsvermogen 2014 (raad 7 oktober 2014) is dit beleid verwoord. Per 1 januari 2017 is de stand, wat in de Arca beschikbaar is voor risicoafdekking € 4.991.067.

Aan de Arca wordt met ingang van 2017 de Armi toegevoegd, omdat deze als gevolg van de wijzigingen van het BBV geen functie meer heeft. Daarnaast wordt ten laste van de Arca een bedrag van € 2.150.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve gemeentehuis ter dekking van de kapitaallasten.

Geprognoseerd verloop van de Arca van 1-1-2017 t/m 31-12-2021					
	2017	2018	2019	2020	2021
Stand op 1 januari	5.468.918	11.047.380	11.047.380	11.047.380	11.047.380
Bij stand van de Armi	7.728.462				
Af: Aanvulling Bestemmingsreserve Gemeentehuis	-2.150.000				
Stand op 31 december	11.047.380	11.047.380	11.047.380	11.047.380	11.047.380
Af: geormerkte gelden grondbedrijf	-477.851	-477.851	-477.851	-477.851	-477.851
Beschikbaar voor risicoafdekking	10.569.529	10.569.529	10.569.529	10.569.529	10.569.529

Algemene reserve met inkomensfunctie (Armi)

De algemene reserve met inkomensfunctie (Armi). Het doel van deze reserve was het genereren van renteopbrengsten ten behoeve van de exploitatie. Er liggen geen directe bestedingsverplichtingen op deze reserve. Omdat met ingang van 2017, als gevolg van de wijzigingen van het BBV, geen rente meer wordt toegerekend aan de reserves, vervalt de functie van de Armi en wordt het saldo van deze reserve per 1-1-2017 overgeheveld aan de Arca.

Geprognoseerd verloop van de reserve met inkomensfunctie van 1-1-2017 t/m 31-12-2021					
	2017	2018	2019	2020	2021
Stand op 1 januari	7.728.462				
Af naar de Arca	-7.728.462				
Stand op 31 december	0	0	0	0	0

Ontwikkeling van het weerstandsvermogen

Hieronder wordt de ontwikkeling van het weerstandsvermogen weergegeven, rekening houdend met het begrotingsresultaat zoals opgenomen in hoofdstuk 6. Als weerstandsvermogen worden, naast de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien incidenteel, de drie algemene reserves Argi, Arca en Armi meegenomen.

Verloop weerstandsvermogen	2017	2018	2019	2020	2021
Stand Argi op 31 december	12.371.559	7.906.554	6.888.275	7.330.626	7.236.229
Stand Arca op 31 december	10.569.529	10.569.529	10.569.529	10.569.529	10.569.529
Onvoorzien incidenteel	33.000	33.000	33.000	33.000	33.000
Onbenutte belastingcapaciteit (jaarrekening 2016)	3.152.000	3.152.000	3.152.000	3.152.000	3.152.000
Totaal weerstandsvermogen	26.126.088	21.661.083	20.642.804	21.085.155	20.990.758
Benodigde weerstandscapaciteit (jaarrekening 2016)	7.812.000	7.812.000	7.812.000	7.812.000	7.812.000
Ratio	334%	277%	264%	270%	269%